

SELVITYS PUDASJÄRVEN VASTAANOTTOKESKUKSEN
TURVAPAIKANHAKIJOIDEN KOTOUTUMISESTA JA ELÄ-
MÄNHALLINNASTA

Kukkohovi Paula

Opinnäytetyö
Sosiaalialan Koulutusala
Yhteisö- ja perusturvatyö
Sosionomi

2016

Sosiaalialan koulutusohjelma
Yhteisö- ja perusturvatyö
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Paula Kukkohovi	Vuosi	2016
Ohjaaja(t)	Heidi Pyyny & Leena Viinamäki		
Toimeksiantaja	Pudasjärven vastaanottokeskus		
Työn nimi	Selvitys Pudasjärven vastaanottokeskuksen turvapaikanhakijoiden kotoutumisesta ja elämänhallinnasta		
Sivu- ja liitesivumäärä	62 + 2		

Opinnäytetyössäni selvitän turvapaikanhakijoiden kotoutumista ja elämänhallintaa. Selvitän heidän toivomuksiaan ja sitä, mikä on tilanne Pudasjärven vastaanottokeskuksessa. Miten turvapaikanhakijat viettävät aikaansa ja mitä he toivovat tulevaisuudelta Suomessa. Suomen on tullut paljon turvapaikanhakijoita viime aikoina. Pienien kuntien on vaikea vastata suurien turvapaikanhakijoiden määrään. Opinnäytetyössäni olen kartoittanut Pudasjärven vastaanottokeskuksen toimintaa ja tietoa turvapaikanhakijoista. Samalla olen ottanut selvää, mitä toivomuksia ja odotuksia turvapaikanhakijoilla on Pudasjärven suhteen. Sosiaalialan ammattilaisten ja vastaanottokeskuksen työntekijöiden on hyvä pysyä ajan tasalla nopeissa muutoksissa, jotka tapahtuvat silloin, kun turvapaikanhakijoita tulee yllättäen isoja määriä Suomeen. Tutkimuksia turvapaikanhakijoista on hyvä tehdä, että ihmiset tulisivat tietoisiksi heidän elämästään ja pelot sekä ennakkoluulot heitä kohtaan vähenisivät.

Tutkimusongelmina käsittelen asioita, jotka auttavat turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttajia integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Jäävätkö turvapaikanhakijat Pudasjärvelle ja viihtyvätkö he Pudasjärvellä? Mitä palveluita Suomessa on turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajille? Haluavatko turvapaikanhakijat palata takaisin kotimaahansa? Tutkimusmenetelmänä käytän haastatte-
luita, jotka sitten analysoin johtopäätöksin. Kävin vastaanottokeskuksessa haastattelemassa sen työntekijöitä ja turvapaikanhakijoita. Niiden perusteella selvisi, että osa turvapaikanhakijoista viihtyy Pudasjärvellä, koska täällä on niin rauhallista ja osa heistä taas kaipaa isommille paikkakunnille. Pudasjärvelle on jäänyt myös asumaan turvapaikanhakijoita. Turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajille on järjestetty suomen kielen koulutusta vastaanottokeskuksissa. Johtopäätöksenä selvisi, että turvapaikanhakijat viihtyvät Suomessa, eivätkä he halua palata entisiin kotimaihinsa. Turvapaikanhakijat toivovat saavansa Suomesta koulutusta ja töitä sekä mahdollisuuden perustaa tai jatkaa perhe-elämää täällä Suomessa. Suomen kielen osaaminen auttaa turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttajia integroitumaan yhteiskuntaan ja työelämään. Pudasjärvellä on saatavilla terveys- ja sosiaalipalveluita sekä maahanmuuttopalveluja ja vammaispalveluja. Asiasanat Turvapaikanhakijat, vastaanottokeskus, elämänhallinta ja kotoutuminen

Degree programme in School of Social Services
Community and Basic Social Security Work
Bachelor of Social Services

Author	Paula Kukkohovi	Year	2016
Supervisor	Heidi Pyyny & Leena Viinamäki		
Commissioned by	Pudasjärvi reception center		
Subject of thesis	A report of the integration and life management of the asylum seekers in Pudasjärvi reception center		
Number of pages	62 + 2		

In my thesis I look into the integration and life management of asylum seekers. I explain their aspirations and the situation in Pudasjärvi reception center. How do the asylum seekers spend their time and what they wish for the future in Finland? A lot of asylum seekers have come to Finland recent times. Small municipalities find it difficult to meet the large number of asylum seekers. I started my thesis by identifying Pudasjärvi reception center activities and information on asylum seekers. At the same time, I have found out what wishes and expectations of asylum seekers have in Pudasjärvi. It is good for social care professionals and the reception center workers to stay abreast of the changes that take place when asylum seekers come unexpectedly in large quantities to Finland. It is good to study the asylum seekers so that people become aware of their lives and that fears and prejudices towards them are reduced.

My research questions deal with things that help asylum seekers and immigrants to integrate into the society. Do asylum seekers stay in Pudasjärvi, and do they enjoy being there in Pudasjärvi? What services are there in Finland asylum seekers and immigrants? Do the asylum seekers want to go back to their homeland? As research method I used interviews, which were then analyzed with conclusions. I went to the reception center to interview the workers and asylum seekers themselves. It became clear that some of the asylum seekers feel comfortable in Pudasjärvi, because it is so peaceful, and others are looking for bigger towns. Some have been stayed in Pudasjärvi. Finnish language education is arranged for asylum seekers and immigrants in the reception centers. In conclusion, it became clear that asylum seekers like being in Finland and do not want to return to their former home countries. Asylum seekers are hoping to get training and work, as well as the opportunity to establish or continue a family life here in Finland. Finland language skills help asylum seekers and immigrants to integrate into the society and working life. Health care and social services, immigration services and disability services are available in Pudasjärvi.

Keywords asylum seekers, reception center, life management and integration

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	8
2	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	10
2.1	Toimeksiantaja ja Pudasjärven vastaanottokeskus	10
2.2	Tarkoitus ja Tavoite	11
2.3	Lomakehaastattelu laadullisen tutkimuksen aineiston keruumenetelmänä	12
2.4	Sisällönanalyysi ja tutkimuksen luotettavuus	14
2.5	Opinnäytetyön aikataulu ja prosessointi	16
3.	TURVAPAIKANHAKIJOIDEN JA MAAHANMUUTTAJIEN HYVINVOINTIPALVELUT SUOMESSA	17
3.1	Turvapaikanhakijat ja maahanmuuttajat	17
3.2	Turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttajia koskevat lait	18
3.3	Monikulttuurisuus ja maahanmuuttajat	22
3.4	Turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut Suomessa	24
3.5	Pudasjärven hyvinvointipalvelut	28
3.6	Turvapaikanhakijoiden elämänhallinta ja kotoutuminen	30
4.	TURVAPAIKANHAKIJOIDEN JA MAAHANMUUTTAJIEN OPISKELU JA TYÖSSÄKÄYNTI MAHDOLLISUUDET OSANA KOTOUTUMISPROSESSIA	34
4.1	Suomen kielen koulutus turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajien koulutus	34
4.2	Maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden työtilanne Suomessa	36
5.	PUDASJÄRVEN VASTAANOTTOKESKUSENTURVAPAIKANHAKIJOIDEN KOTOUTUMISEN JA ELÄMÄNHALLINNAN KYSYMYS	38
5.1	TURVAPAIKANHAKIJOIDEN KOKEMUKSIA KOTOUTUMISESTA	38
5.2	Turvapaikanhakijoiden kokemuksia elämähallinnan muotoutumisprosessista	44
5.3	Vastaanottokeskuksen työntekijöiden käsityksiä kotoutumisesta	46
5.4	Vastaanottokeskuksen työntekijöiden käsityksiä elämähallinnan muotoutumisprosessista	53
6.	POHDINTA	57

LÄHTEET	59
LIITTEET	62

ALKUSANAT

Haluan kiittää Oulun vastaanottokeskuksen Pudasjärven yksikön henkilökuntaa ja turvapaikanhakijoita osallistumisesta haastatteluun opinnäytetyötäni varten. Haluan myös kiittää työkavereitani, läheisiäni ja ohjaavia opettajia tuesta ja kannustuksesta tehdessäni opinnäytetyötäni.

KÄYTETYT MERKIT JA LYHENTEET

PISA-tutkimukset	Programme for International Student Assessment (Välimaa, M. 2015.)
A-lupa	Jatkuva oleskelulupa (Migri. 2015.)
B-lupa	Tilapäinen oleskelulupa (Migri. 2015.)
Osao	Oulun seudun ammattiopisto
Ely	Elinkeino-, liikenne ja yrityskeskus

1 JOHDANTO

Olen valinnut opinnäytetyöni aiheeksi Pudasjärven turvapaikanhakijat. Mielenkiintoni aiheeseen on lähtenyt siitä, kun olen aikaisemmin tehnyt tehtävän ammattikorkeakouluun maahanmuuttajista ja turvapaikanhakijoista. Olen ottanut yhteyttä Pudasjärven vastaanottokeskukseen ja kysynyt vastaavalta ohjaajalta ja yksikön johtajalta, voinko tehdä opinnäytetyön Pudasjärven vastaanottokeskuksesta ja turvapaikanhakijoista. Kysyin myös ohjaavilta opettajilta Lapin ammattikorkeakoulusta asiasta. He vastasivat myöntävästi ja sain luvan tehdä opinnäytetyöni Pudasjärven vastaanottokeskuksesta. Olen vieraillut vastaanottokeskukseen ja tehnyt haastattelut siellä. Lisäksi olen tutkiskellut maahanmuuttajien tilannetta yleensä Suomessa. Turvapaikanhakijoita varten Pudasjärvelle on avattu vastaanottokeskus vuonna 2008 Oulun vastaanottokeskuksen sivutoimipisteeksi.

Turvapaikanhakijoiden tulo ja heidän kotoutumisensa tänne Pudasjärvelle on ollut kiinnostavaa. Turvapaikanhakijoiden tulo on tuonut uutta väestöä ja luonut uusia työpaikkoja sekä vilkastuttanut elinkeinoelämää. Yleistä kiinnostusta on herättänyt se, että miten turvapaikanhakijoille järjestetään elinolosuhteet ja asunnot Pudasjärvellä. Kiinnostusta on herättänyt myös eri kulttuurien kohtaaminen sekä kielen ja kanssakäymisen sujuminen turvapaikanhakijoiden kanssa. Opinnäytetyössäni selvitän, miten turvapaikanhakijat kotoutuvat Pudasjärvelle ja heidän elämänhallintaansa. Ovatko he sopeutuneet Pudasjärven ja Suomen oloihin? Haluavatko he palata takaisin kotimaahansa, sitten kun se on ajallisesti ja taloudellisesti mahdollista heille? Vai haluavatko he jäädä tänne Pudasjärvelle ja Suomeen asumaan? Samalla selvitän, mitä palveluita, koulutuksia ja työ mahdollisuuksia on Suomessa ja Pudasjärvellä turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajille. Ajankohtaisesti turvapaikanhakijat aiheena opinnäytetyölle on nyt hyvin ajankohtainen, koska Suomeen on viime aikoina tullut runsaasti turvapaikanhakijoita. Suomeen saapui vuoden 2015 aikana 32 476 turvapaikanhakijaa. (Intermin 2016). Suomi on koettu turvapaikanhakijoiden keskuudessa turvalliseksi ja hyväksi maaksi. Maahanmuutolla on työllistävä vaikutus Suomessa. Turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajille on pitänyt järjestää uusia vastaanottokeskuksia,

tukiasuntoja ja ryhmäkoteja. Opinnäytetyössäni olen selvittänyt, miten on ratkaistu asuminen, ruokahuolto, kieliongelmat ja terveydenhuolto liittyen turvapaikanhakijoihin Pudasjärvellä. Olen selvittänyt, mikä on koulutus ja työtilanne turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien kohdalla Pudasjärvellä. Otin myös selvää, mitä turvapaikanhakijat tekevät vapaa-aikanaan ja mitä he harrastavat. Olen aikaisemmin tehnyt opiskelujani varten tehtävän turvapaikanhakijoiden kotoutumisesta ja aihe tuntui silloin hyvin mielenkiintoiselta. Halusin jatkaa syventymistä tähän aiheeseen. Opinnäytetyössäni olen selvittänyt ja tutkinut Pudasjärvelle tulleiden pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden elämänhallintaa ja kotoutumista tänne pohjoiseen Suomeen. Opinnäytetyöni on empiiristä laadullista tutkimusta. Tutkimusmenetelmänä olen käyttänyt strukturoitua haastattelua ja aineiston olen kerännyt vastaanottokeskuksen työntekijöiden ja turvapaikanhakijoiden haastatteluista sekä kirjallisuudesta. Sen jälkeen olen analysoinut haastattelut ja johtopäätökset. Opinnäytetyön tekeminen on ollut mielenkiintoista ja olen oppinut paljon asioita turvapaikanhakijoiden elämästä ja vastaanottokeskuksen toiminnasta.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

2.1 Toimeksiantaja ja Pudasjärven vastaanottokeskus

Toimeksiantajani on ollut Oulun vastaanottokeskus/ Pudasjärven yksikkö. Opin­näytetyöni tekemisestä Pudasjärven vastaanottokeskuksesta olen keskustellut Pudasjärven vastaanottokeskuksen johtajan sekä Lapin ammattikorkeakoulun ohjaavien opettajien kanssa. Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ja haastattelut olen esittänyt Pudasjärven vastaanottokeskuksen työntekijöille, vastaavalle ohjaajalle ja ohjaajalle sekä kahdelle turvapaikanhakijalle. Pudasjärven vastaanotokeskuksessa turvapaikanhakijoille on Helmikodin tiloissa 120 paikkaa ja Osao:n oppilasasunnoissa lisäksi 60 paikkaa. Yhteensä paikkoja on 180. Pudasjärven vastaanottokeskuksessa työskentelee vastaava ohjaaja, seitsemän ohjaajaa, sosiaaliohjaaja, opettaja, sairaanhoitaja ja kaupungin työntekijänä talonmies. Turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten vastaanottoa on tehty reilun 8 000 asukkaan Pudasjärvellä vastaanottokeskuksessa vuodesta 2008 lähtien. Vastaanottokeskukseen on sijoitettu yksin maahan tulleita ja turvapaikkaa hakevia nuoria. Aluksi väkeä on tullut Irakista, Afganistanista, Somaliasta ja muualta Afrikasta. Sen jälkeen on avattu tukiasumisyksikkö ja perheryhmäkoti oleskeluluvan saaneille lapsille ja nuorille. Vuonna 2012 Pudasjärvi on solminut Pohjois-Pohjanmaan Ely- keskuksen kanssa toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen humanitaarisesta vastaanotosta. Ensimmäiset kiintiöpakolaiset, 35 kongolaista ovat tulleet sopimuksen nojalla kaupunkiin. Ulkomaalaiset kuntalaiset ovat lisääntyneet Pudasjärvellä nopeasti. Vuonna 2008 kaupungissa on asunut vain 30 muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvaa ihmistä. Viime vuoden lopussa heidän määränsä on ollut 155 henkilöä. (Kaarela 2015, 1.)

Pudasjärvellä turvapaikanhakijoihin on suhtauduttu rauhallisesti ja maahanmuutto on arkipäiväistynyt. Ensimmäiset kiintiöpakolaiset ovat tulleet Pudasjärvelle 2012. Oulun vastaanottokeskuksen Pudasjärven toimipisteeseen on sijoitettu sekä turvapaikkaa hakevia aikuisia, että perheitä. Puhuttaessa palveluista

on tarkoitettu muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluita, suomen kielen ja kulttuurin koulutusta ja perusopetusta. Alkuvaiheen palveluita on tuotettu moniammatillisena yhteistyönä kunnan, kolmannen sektorin ja yritysten kesken. Palveluja on kehitetty niin, että ne ovat vastanneet maahanmuuton tarpeisiin. Palveluja on kehitetty maahanmuuton näkökulmasta. Humanitaarinen vastaanotto on jatkunut Pudasjärvellä siten, että Kaupungin ja Ely- keskuksen sopimuksen mukaan Pudasjärvelle otetaan joka toinen vuosi 20 kiintiöpakolaista. (Kaarela 2015, 1.)

Palkkaamalla uutta henkilökuntaa vastaanottokeskuksiin ja täydennyskoulutuksella on haettu lisäosaamista. Pudasjärvellä eri toimijat ovat osanneet palveluntuotannossaan huomioida maahanmuuttajat. Maahanmuutolla on onnistuttu hidastamaan väestönkatoa ja lisäämään paikkakunnan elinvoimaa. Tulijat ovat olleet etupäässä lapsia ja nuoria, mikä on tervehdyttänyt kunnan ikärakennetta siten, että peruskouluihin ja ammatilliseen oppilaitokseen on tullut lisää oppilaita. Myös yritykset ovat saaneet uusia asiakkaita. Pudasjärven kuntalaiseksi on vuosittain siirtynyt vain yksittäisiä myönteisen oleskeluluvan saaneita aikuisia. Nuoret ovat muuttaneet usein opiskelupaikkakunnan tai seurustelukaverin perässä. Myös työpaikkoja on syntynyt. Pudasjärvelle on otettu joka toinen vuosi 20 kiintiöpakolaista. Kaupungin vastaanottokeskukseen on sijoitettu nykyisin aikuisia ja perheitä, jotka ovat saaneet myönteisen oleskelulupapäätöksen. (Kaarela 2015, 1.)

2.2 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyöni aihe on ollut ajankohtainen, koska Suomeen on tullut n. 32 000 turvapaikanhakijaa vuonna 2015. Suomessa on nyt pohdittavana, minne näin suuret määrät tulijoita asutetaan. Miten heidän elämäntilanteensa saadaan selvitettyä, koska oleskelulupien saaminen voi kestää kauan ja turvapaikanhakijat voivat joutua odottamaan neljäkin vuotta lopullista oleskelulupaa Suomeen. Olen lähtenyt haastattelujen avulla kartoittamaan Pudasjärven vastaanottokeskuksen tilannetta ja turvapaikanhakijoiden elämänhallintaa ja kotoutumista. Olen selvittänyt, mitä toimintaa on Pudasjärven vastaanottokeskuksessa ja mitä turvapai-

kanhakijat tekevät Pudasjärvellä pitkien odotusaikojen aikana vastaanottokeskuksessa. Mitä toivomuksia heillä on ja mitä he aikovat tehdä tulevaisuudessa. Samalla tutustuin myös Suomen maahanmuuttajien tilanteeseen ja monikulttuurisuuteen. Mikä tilanne on maahanmuuttajien koulutuksen ja työn suhteen? Mitä turvapaikanhakijat ja maahanmuuttajat tekevät vapaa-aikana? Miten suomen kielen opetus on järjestetty ja mikä on suomen kielen merkitys turvapaikanhakijalle ja maahanmuuttajalle? Olen selvittänyt näitä asioita haastattelemalla Pudasjärven turvapaikanhakijoita ja vastaanottokeskuksen työntekijöitä. Olen tutustunut kirjallisuuteen, mitä aiheesta on kirjoitettu. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tehdä Pudasjärven vastaanottokeskusta tunnetuksi ja selvittää turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien elämäntilannetta Pudasjärvellä ja Suomessa. Tietoisuus turvapaikanhakijoiden tilanteesta ja maahanmuuttajista auttaa vähentämään pelkoja ja konflikteja, joita paikallisilla ja suomalaisilla ihmisillä on turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttajia kohtaan. Monikulttuurisuus on rikastuttanut suomalaista yhteiskuntaa. Turvapaikanhakijat ja maahanmuuttajat tulisi nähdä voimavarana, ei uhkana suomalaiselle yhteiskunnalle.

2.3 Lomakehaastattelu laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä

Tämän laadullisen tutkimuksen keinoin toteutetun opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä olen käyttänyt lomakehaastattelua. Haastattelun kautta saadun aineiston analysoin sisällönanalyysin avulla. Kyselyn tekeminen olisi ollut mielestäni liian laaja-alaista. Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on ollut todellisen elämän kuvaaminen. Laadullisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa tosiasioita, ei niinkään todentaa jo olemassa olevia väittämiä. Laadulliseen tutkimukseen on kuulunut, että tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksen mukaisesti, ei satunnaisotoksena. Lomakehaastattelu on laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä käytetty strukturoitu haastattelumenetelmä. Strukturoitujen menetelmien yhteinen piirre on ollut, että haastattelun jokin näkökohta on valittu, mutta ei kaikkia. Kvalitatiivisen tutkimukseen tyypillinen piirre on ollut se, että tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161-164.)

Laadullinen tutkimus perustuu ilmiön syväluotaavaan tutkimiseen ilman tilastollista tarkastelua. Se ei yleistä, kuten määrällinen tutkimus, vaan pyrkii kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä syvällisemmin. Laadullinen tutkimus perustuu yksittäisten tapausten tutkimiseen ja heidän näkemyksiinsä. Laadullisen tutkimuksen kohteena ovat ilmiön lisäksi myös ihminen tai erilaiset kohderyhmät. Laadullisen tutkimuksen avulla tutkijalla on mahdollisuus tarkastella tutkimaansa aihetta erilaisten välineiden, kuten sanojen ja kuvien avulla. Valitulla tutkimusmenetelmällä on vaikutusta siihen, millaisia tutkimustuloksia saadaan. (Kananen 2014, 18–20, 31.)

Laadullinen tutkimus koostuu teoreettisesta osuudesta sekä empiriasta, joka on tutkijan täysin omaa tuotosta. Teoriaosuutta kirjoittaessa täytyy kiinnittää erityistä huomiota siihen, että se keskustelee empiriaosuuden kanssa. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisäävät aikaisemmat tutkimukset. Empiirisessä osuudessa on tarkoituksena vastata tutkimuksen tutkimuskysymyksiin sekä tutkimusongelmaan. (Kananen 2014, 52–54.)

Opinnäytetyötäni varten olen tehnyt valmiiksi haastattelukysymyksiä lomakehaastatteluun. Opinnäytetyöni olen tehnyt lomakehaastattelun avulla. Kysymykset olen esittänyt kahdelle turvapaikanhakijalle ja kahdelle vastaanottokeskuksen työntekijälle. Olin sopinut päivän, jolloin menin tekemään haastattelut vastaanottokeskukseen. Haastateltavien turvapaikanhakijoiden oli osattava englantia, koska kysymykset ja haastattelut olen tehnyt englanniksi. Vastaanottokeskuksen työntekijät olivat valinneet haastateltavat turvapaikanhakijat sen perusteella, että he osaavat englantia. Valmiiksi laatimani englanninkieliset kysymykset auttoivat minua itse haastattelutilanteessa pysymään aiheessa ja selvittämään kysymyksiä turvapaikanhakijoille. Tein lomakehaastattelun kysymyksiä myös kahdelle vastaanottokeskuksen työntekijälle, jotka valikoituivat siten, että heillä oli tietoa asioista ja he olivat haastatteluhetkellä paikalla. Kysymysten perusteella olen pyrkinyt kartoittamaan Pudasjärven vastaanottokeskuksen toimintaa ja turvapaikanhakijoiden elämäntilannetta. Olen kirjoittanut ylös haastattelujen vastaukset ja sitten analysoinut ne tuloksiksi. En ole käyttänyt haastatteluissa nauhuria, koska olen tehnyt haastattelut turvapaikanhakijoille englanniksi. Ajattelin, että

vastaukset saa kirjoitettunakin muistiin, koska ne eivät olisi kovin pitkiä kuitenkaan. Samoin olen ajatellut, että työntekijöiden haastatteluissa valmiit kysymykset rajaavat aihetta ja näin ne saa kirjoitettunakin tehtyä muistiinpanoiksi. Ajattelin työntekijöiden vastausten olevan myös lyhyitä, joten sain ne kirjoitettua ylös ja en käyttänyt nauhuria. Olen tehnyt johtopäätökset muistiin kirjoitettujen vastausten pohjalta.

2.4 Sisällönanalyysi ja tutkimuksen luotettavuus

Sisällönanalyysillä saadaan kuvaus siitä tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Pelkkä järjestetty aineisto ei riitä, vaan tutkimuksesta on kyettävä tekemään mielekkäitä johtopäätöksiä. Aineistosta tulee saada irti sellaista, joka suorissa lainauksissa ei ole läsnä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 103; Ruusu-vuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 19.)

Laadullinen sisällönanalyysi voidaan jaotella aineistolähtöiseen ja teoriaohjauvaan sekä teorialähtöiseen analyysiin. Aineistolähtöisessä analyysissä ajatellaan, että aikaisemmilla tiedoilla tai teorioilla tutkittavasta ilmiöstä ei ole merkitystä. Se on kuitenkin käytännössä on mahdotonta, koska tutkijalla on aina omat ennakkotietonsa ja -käsityksensä tutkittavasta aiheesta. Teoriaohjauvassa analyysissä teoria voi toimia apuna analyysin etenemisessä ja analyysissä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus. Se ei ole teoriaa testaavaa, vaan paremminkin uutta ajatusmallia luovaa. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 95–97.)

Laadullisessa sisällönanalyysissä aineisto ja tutkimusongelma ovat tiiviissä vuoropuhelussa keskenään. Aineiston keruun kanssa samanaikaisesti on hyvä aloittaa aineistoon tutustuminen. Aineistoon tutustuttaessa muotoutuu ja tarkentuu analyyttisiä kysymyksiä ja siten saadaan vastauksia alkuperäiseen tutkimusongelmaan. Haastatteluja tehdessä kannattaa pitää päiväkirjaa aineistonkeruun vaiheista, haastattelujen esiin nostamista ajatuksista, havainnoista ja alustavista tulkinnoista, koska nämä havainnot auttavat kerättyyn aineistoon tutustumisessa

ja saattavat tarjota analyyttisiä oivalluksia. (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 11–13.)

Itse en ole käyttänyt nauhuria haastatteluissa, vaan olen kirjoittanut vastaukset muistiin. Turvapaikanhakijoiden haastattelut olen tehnyt englanniksi ja vastaukset sain kirjoitettua suoraan ylös. Työntekijöiden haastattelukysymykset olivat valmiina, joten ne olen saanut kirjoitettua suoraan muistiin. Itse olen tutustunut kirjallisuuteen, internet-lähteisiin, lehtiartikkeleihin ja opinnäytetöihin. Olen laatinut haastattelukysymykset, joiden pohjalta olen kirjoittanut muistiin haastattelut. Haastattelut olen kirjoittanut tekstimuotoon ja analysoinut ne sitten tuloksiksi. Lopuksi olen tehnyt johtopäätökset kirjallisten tietojen, eri tietolähteiden ja haastatteluiden tulosten avulla.

Laadullisessa tutkimuksessa on aineiston luotettavuuden arviointi ja aineiston analyysi käsitelty kokonaisuutena. Laadullisessa tutkimuksessa täytyy tutkijan alati pohtia tekemiään valintoja ja ratkaisuja, koska niillä on suuri vaikutus tutkimuksen aineistoanalyysin laadukkuuteen ja tutkimuksen luotettavuuteen (Eskola, Suoranta 2001, 208–209.)

Luotettavuuden tarkastelu laadullisessa tutkimuksessa jääkin vain tutkijan oman arvioinnin varaan. Sillä ei ole olemassa mitään selkeää ohjetta arvioida tämän kaltaisen tutkimuksen laadukkuutta. (Kananen 2014, 145–146.)

Tutkimuksen luotettavuuden mittareita ovat reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten pysyvyyttä ja keskittyy lähinnä tutkimuksen toteuttamiseen. Käytännössä reliabiliteettia voidaan mitata toteuttamalla tehty tutkimus uudestaan saaden samat tutkimustulokset (Kananen 2014, 147.)

Opinnäytetyön tekooni vaikutti se, että haastateltavaksi täytyi ottaa englanninkielentaitoisia turvapaikanhakijoita. Laatamani tutkimuskysymykset johdattelivat haastateltavia pysymään aiheessa. Myös työntekijöiden työkokemus ja asema työyhteisössä vaikutti siihen, miten he tiesivät kysymyksiin vastauksia. Kuitenkin haastatteluissa tuli esille ja ilmi tutkimuskysymysten vastaukset. Vastaukset kirjoitin tekstimuotoon ja analysoin kokonaisuudeksi.

2.5 Opinnäytetyön aikataulu ja prosessointi

Opinnäytetyöprosessi vei ajallisesti noin kahdeksan kuukautta. Syksyn 2015 aikana aihe hahmottui. Opinnäytetyön aikataulu: Ajankohta toteutus vuosina 2015-2016. Opinnäytetyön aihealue hahmottuu syksy 2015. Lokakuu 2015 opinnäytetyöprosessiin ilmoittautuminen ja suunnitelman kirjoittaminen. Marraskuu 2015 suunnitelma- ja tutkimuslupan hakeminen. Marraskuu 2015 tutkimuslupa ja haastattelut. Marras- ja joulukuu 2015 haastattelut ja aineiston tarkastelua. Marras- ja joulukuu 2015 opinnäytetyön kirjallisen osuuden kirjoittaminen. Opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä 2015. Opinnäytetyön aihetta mietin työssä ollessani ja aihe täsmentyi lokakuussa 2015. Ilmoittautuminen ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessiin tapahtui 2015 syyskuun aikana. Opinnäytetyön suunnitelma toteutui lokakuussa 2015, jonka jälkeen toimitin tutkimuslupahakemuksen Oulun vastaanottokeskukseen, Pudasjärven yksikköön marraskuussa 2015 ja toimeksiantosopimus kirjoitettiin 27.11.2015. Haastatteluun kutsuin haastateltavat vastaanottokeskuksen vastaavan ohjaajan toimesta marraskuussa 2015. Aineistonanalysointi ja raportin kirjoittaminen ajoittui marras- ja joulukuulle 2015 ja tammi- ja huhtikuulle 2016. Julkaisuseminaari oli toukokuussa 2016.

3 TURVAPAIKANHAKIJOIDEN JA MAAHANMUUTTAJIEN HYVINVOINTIPALVELUT SUOMESSA

3.1 Turvapaikanhakijat ja maahanmuuttajat

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Jos hän tarvitsee suojelusta ja turvapaikka myönnetään, hän saa pakolaisaseman. Pakolaisaseman voi saada henkilö, joka kokee tulevansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, poliittisen mielipiteen tai yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen takia. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai Yk:n pakolaisjärjestö toteaa olevan pakolainen. Turvapaikkahakemuksia käsittelee maahanmuuttovirasto. Hakemuksen käsittelyaikana hakija oleskelee vastaanottokeskuksessa siinä maassa, josta hakee turvapaikkaa. Turvapaikkahakemuksen käsittelyaika Suomessa oli 170 päivää keskimäärin vuonna 2014. Suomessa turvapaikanhakijoiden vastaanottoa säätelee vastaanottolaki. (Migri 2015, 1.)

Maahanmuuttajat Suomessa ovat Suomeen muuttaneita ulkomailla syntyneitä henkilöitä, joista käytetään nimitystä uussuomalainen tai ryhmänä etninen vähemmistö. (MOT 2016. 1). Vuonna 2013 Suomessa oli 304 279 ulkomailla syntyntä henkilöä ja 207 511 ulkomaan kansalaista ja muita kotimaisia kieliä puhui äidinkielenään 2009 yhteensä 289 068 henkilöä. Kansainvälinen siirtolaisjärjestö ja YK:n Kansainvälinen yleissopimus siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista pyrkivät tukemaan maahanmuuttoa hallitusten välisin sopimuksin. Vuonna 1990 Suomeen saapui runsaat 13 000 maahanmuuttajaa, kun vuonna 2013 maahanmuuttajia saapui noin 31 000. Maahanmuuttajien määrä Suomessa on lähes kymmenkertaistunut vuosina 1990–2010, ja sinä aikana vieraskielinen väestö kasvoi 224 000 henkilöön. Joka kolmas vieraskielinen on muuttanut vuoden 2005 jälkeen. Euroopan valtioista muuttaa suurin osa ja myös muuttoliike Aasian valtioista Suomeen on lisääntynyt. Joskus suomalaisessa mediassa maahanmuuttajista puhuttaessa tarkoitetaan vieraskielisiä Suomessa

asuvia, vaikka maahanmuuttajat tosiasiassa ovat vieraskielisiä suurempi joukko. (Tilastokeskus 2016, 1.)

3.2 Turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttajia koskevat lait

Lain kansainväistä suojelua hakevan vastaanotosta tarkoituksena on turvata kansainvälistä suojelua hakevan, tilapäistä suojelua saavan ja ihmiskaupan uhrin toimeentulo ja huolenpito ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen, ottaen huomioon Euroopan unionin lainsäädäntö ja Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset. (Taulukko 1). (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta 746/2011 1:1 §). Tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä sovelletaan kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan vastaanottoon sekä ihmiskaupan uhrin auttamiseen. (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta 746/2011 1:2 §.)

Ulkomaalaislain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä ottaen huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset. (Taulukko 1). (Ulkomaalaislaki 301/2004 1:1 §) Ulkomaalaisen maahan-tuloon, maastalähtöön sekä oleskeluun ja työntekoon Suomessa sovelletaan tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä. (Ulkomaalaislaki 301/2004 1: 2 §.)

Taulukko 1. Turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttajia koskevat lait

Laki	Tavoite
<p>Vuonna 1999/ 493</p> <p>Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta</p>	<p>Tämän lain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista, sekä turvata turvapaikanhakijoiden välttämätön toimeentulo ja huolenpito järjestämällä turvapaikanhakijoiden vastaanotto.</p>
<p>Vuonna 2002/ 118</p> <p>Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta</p>	<p>Tämän lain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista, sekä turvata turvapaikanhakijoiden ja joukkopaon vuoksi tilapäistä suojelua saavien toimeentulo ja huolenpito järjestämällä vastaanotto.</p>
<p>Vuonna 2004/ 301</p> <p>Ulkomaalaislaki</p>	<p>Tämän lain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä ottaen huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset</p>

<p>Vuonna 2007/ 974</p> <p>Laki kansalaisuuslain muuttamisesta</p>	<p>Maahanmuuttovirasto päättää tässä laissa tarkoitetusta Suomen kansalaisuuden saamisesta, säilyttämisestä ja menettämisestä sekä kansalaisuusaseman määrittämisestä.</p> <p>Tässä laissa tarkoitettua hakemusta tai ilmoitusta varten tarvittavien lomakkeiden kaavat vahvistaa Maahanmuuttovirasto.</p>
<p>Vuonna 2008/ 516</p> <p>Laki ulkomaalaislain muuttamisesta</p>	<p>Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle</p>
<p>Vuonna 2009/ 432</p> <p>Laki ulkomaalaislain muuttamisesta</p>	<p>Tietojen antaminen kansainvälistä suojelua hakevalle</p> <p>Kansainvälistä suojelua hakevalle kerrotaan turvapaikkamenettelystä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyssä. Poliisi tai rajatarkastusviranomainen antaa tiedon hakijalle hänen jättäessään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen. Tiedon voi antaa myös Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus mahdollisimman pian hakemuksen jättämisen jälkeen. Tieto annetaan hakijan äidinkielellä tai kielellä, jota hänen</p>

	perustellusti voidaan olettaa ymmärtävän
<p>Vuonna 2010/ 1386</p> <p>Laki kotoutumisen edistämisestä</p>	<p>Tämän lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.</p>
<p>Vuonna 2011/ 746</p> <p>Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta</p>	<p>Tämän lain tarkoituksena on turvata kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan toimeentulo ja huolenpito sekä ihmiskaupan uhrin tunnistaminen ja auttaminen ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen ottaen huomioon Euroopan unionin lainsäädäntö ja Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset.</p>
<p>Vuonna 2011/ 631</p> <p>Laki ulkomaalaislain muuttamisesta</p>	<p>Oleskelulupakortti annetaan oleskeluluvan voimassaoloajaksi. Oleskelulupakortti voidaan erityisestä syystä antaa tätä lyhyemmäksi ajaksi. Oleskelulupakortti on voimassa kuitenkin enintään viisi vuotta.</p>
<p>Vuonna 2015/ 194</p> <p>Laki ulkomaalaislain muuttamisesta</p>	<p>Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätettävä poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle maahan</p>

	<p>saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen.</p> <p>Hakemus voidaan jättää myöhemminkin.</p>
--	--

3. 3 Monikulttuurisuus ja maahanmuuttajat

Maahanmuutto on kasvanut tämän vuosituhannen puolella. Kulttuurienvälisyyttä ei enää ole tarvinnut etsiä kotikunnan ulkopuolelta. Maahanmuuttajien jääminen maahan on ollut pitkäaikaista verrattuna suomalaisten pyrähdysiin ulkomailla. Monikulttuurisessa ympäristössä ihmisten tietoisuus ja monikulttuurisuuden havaitseminen ja kulttuurienvälinen oppiminen ovat tulleet mahdolliseksi. Ratner (2000) määrittelee kulttuurin viiden kulttuurisen ilmiön avulla. Hänen mukaan kulttuuria ovat toiminnot, kuten tavaroiden tuotanto ja lasten kasvatusta. Kulttuuria ovat arvot, skeemat, merkitykset ja käsitteet esim. nuoruus, fyysiset artefaktit, kuten työvälineet ja kirjat. Psykologiset tunteet, asenteet ja havaitseminen sekä toimijuus eli se, että ihmiset rakentavat ja muovaavat kulttuurisia ilmiöitä ovat myös kulttuuria. (Lasonen & Halonen 2009, 9-28.)

Monikulttuurisuus on monisäikeinen ilmiö, jolla on sosiaalisia, poliittisia ja kulttuurisia seurauksia ja päämääriä. Masonin (2003) mukaan monikulttuurisuus on yhteiskunnallinen liike, joka ylistää kulttuurieroja ja vaatii eri kulttuurien edustajien oikeudenmukaista ja kunnioittavaa kohtelua. Monikulttuurisuus synnyttää eri mielle yhtymiä, eri asia- ja vuorovaikutusyhteyksissä ja siihen liittyy poliittisia ja paikallisia kysymyksiä. Termiä monikulttuurinen on luontevaa käyttää puhuttaessa tilasta tai ihmisryhmästä, jonka jäsenillä on monenlaisia taustoja. Se voisi siis olla toivottu yhteiskunnallinen tila, jossa monikulttuurisuus viittaa eri kulttuurien rinnakkaiseloon yhteiskunnassa luonnollisena ja tasavertaisina osina. Kulttuurienvälisyyteen kuuluu uskonnot, monikielisyys, etnisyys sekä muu kulttuurinen erityisyys. Joidenkin ihmisten erilaisuus nähdään myönteisenä ja joidenkin erityisyys nähdään kielteisenä ja esteenä hyvinvoinnille. Ihmisten tapojen, ulkonäön erilaisuus tai samanlaisuus ja tuttuus tai outous valtaväestöön verrattuna

ovat tekijöitä, joita pidetään tietoisesti tai tiedostamatta myönteisinä, neutraaleina tai kielteisinä. Kulttuurien välistä osaamista tarvitaan kuitenkin päiväkodeissa, kouluissa, työpaikoilla sekä julkisissa ja yksityisissä palvelulaitoksissa. (Lasonen & Halonen 2009, 9-28.)

Monet maahanmuuttajat ovat monikielisiä ja monikulttuurisia. Kieli liittyy maahanmuuttajuuteen siten, että ihminen usein määrittää kielensä kautta. Kulttuurien välinen osaaminen sisältää asenteita, tietoa ja taitoa. Yhteiskunnallisissa yhteyksissä, joissa tavoitteena on samanvertaisuus ja tasa-arvo, oikea tieto ja asenteet ovat keskeisiä. Kansainvälisessä liike-elämässä tavoitteena on tehokas yhteistyö ja taitotaso korostuu. Lasten ja nuorten kasvatuksessa kansainvälisyyteen ja kulttuurien kohtaamiseen liittyvät tiedot ja asenteet. Vuorovaikutuksessa tarvitaan kykyä kommunikoida vierailla kielillä. Kulttuurienvälisissä tilanteissa ei ole yksipuolisesti kulttuurin opettajia ja sen omaksujia. Maahanmuuton myötä yhteisöjen monikulttuurisuus tulee näkyväksi ja tiedostetuksi piirteeksi. Ihmisten vuorovaikutuksen avulla kulttuurit siirtyvät ja saavat vaikutteita toisiltaan sekä elävät kohtaamisten ja oppimisen kautta yhteisöissä. Maahanmuuttajien kotouttamisohjelmien tavoitteeksi asetetaan usein integroituminen tulevaan yhteiskuntaan. Maahanmuuttajataustaiset lapset toimivat ja kommunikoivat vähintään kahdessa kulttuurissa ja yrittävät selviytyä siinä strategiassa. Menestyäkseen uudessa maassa heidän on kuitenkin opittava toinen kieli. Jokaiselle vasta muuttaneelle pyritään laatimaan kotouttamissuunnitelma, jonka tavoitteena on perehdyttää hänet Suomen kouluun ja yhteiskuntaan sekä kieleen. (Lasonen & Halonen 2009, 9-28.)

Ulkomailta Suomeen muuttaneet ihmiset voidaan jakaa muuton perusteella perheperusteisiin muuttajiin, humanitaarisiin muuttajiin kuten pakolaiset ja turvapaikanhakijat, paluumuuttajiin ja työperusteisiin muuttajiin. Perheperusteiselta maahanmuuttajalta on perinteisesti edellytetty biologista sidettä Suomeen, kuten suomalaista vanhempaa, aiempaa maan kansalaisuutta tai avioliittoa Suomen kansalaisen kanssa. Humanitaarisia muuttajia ovat suojeluntarpeen vuoksi maahan tulleet turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Humanitaarista muuttoa ajatellen Suomi on liittynyt vuonna 1968 kansainväliseen Geneven pakolasisopimukseen. Geneven sopimuksen mukaan Suomi on sitoutunut antamaan turvapaikan vainon koh-

teeksi kotimaassaan joutuneelle. Suomi ottaa vastaan kiintiöpakolaisia ja turvapaikanhakijoita. Kiintiöpakolainen on henkilö, jolla on YK:n myöntämä pakolaisen asema ja joka kuuluu vastaanottavan maan pakolaiskiintiöön. Turvapaikanhakija on vainon kohteeksi joutunut henkilö, ja hän anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Kansainvälistä suojelua voi hakea vain rajalla Suomeen saavuttaessa tai heti saapumisen jälkeen, ei kuitenkaan etukäteen. Hakemuksen jälkeen alkaa turvapaikkatutkinta, jossa selvitetään, onko hakijalla perusteita saada oleskelulupa kansainvälisen suojelun tarpeen perusteella. Hakemuksen ratkaisemiseen asti hakija oleskelee vastaanottokeskuksessa ja maahan turvapaikanhakija voi jäädä joko saamalla turvapaikan (pakolaisstatus) tai hänelle voidaan myöntää oleskelulupa tai tilapäinen oleskelulupa suojelun tarpeen perusteella. Paluumuuttajat ovat ulkosuomalaisia tai suomalaista syntyperää olevia ulkomaan kansalaisia, joille on lainsäädännössä tunnustettu oikeus paluumuuttoon Suomeen. Paluumuuttajiksi luokitellaan myös perheenjäsenet, jotka tulevat mukana. Paluumuuttajia tulee eniten Ruotsista. Työperusteisia muuttajia Suomeen on tullut pääosin markkinaohjautuneesti. Yritykset ovat hankineet työntekijöitä ulkomailta tai yksittäiset henkilöt ovat tulleet hankkimaan Suomeen toimeentulonsa. He ovat joko palkansaajia tai elinkeinonharjoittajia, mutta kuitenkin työhön perustuva maahanmuutto on vähäistä. (Pitkänen 2006, 21-24.)

3.4 Turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut Suomessa

Asuminen turvapaikanhakijoille on järjestetty siten, että hakemuksen käsittelemisen ajaksi turvapaikanhakijalle järjestetään asuinpaikka sellaisesta vastaanottokeskuksesta, jossa on tilaa. Hakija ei voi itse valita asuinpaikkaansa. Vastaanottokeskukset ovat valtion, kuntien tai Suomen Punaisen Ristin järjestämiä. Jos turvapaikanhakija haluaa asua sukulaistensa tai ystäviensä luona, on hänen itse huolehdittava asumiskustannuksista. Turvapaikanhakija saa siitä vastaanottokeskuksesta sosiaali- ja terveystalvet, missä hän on kirjoilla. Asuminen on ilmaista vastaanottokeskuksessa. Turvapaikanhakija voi asua vastaanottokeskuk-

sessä koko turvapaikkaprosessin ajan ja yksin saapuneet turvapaikanhakijat asuvat yleensä samaa sukupuolta olevien kanssa. Perheille annetaan yhteinen huone ja yksintulleet alaikäiset lapset asutetaan vastaanottokeskusten yhteydessä toimiviin ryhmäkoteihin. Vastaanottokeskuksissa on yhteiskeittiöitä, joissa turvapaikanhakijat laittavat oman ruokansa. Aasukkaat huolehtivat huoneidensa siivouksesta vastaanottokeskuksissa, mutta myös lähes koko talon siisteydestä. Vastaanottokeskuksissa työskentelee johtaja, sosiaalityöntekijä, terveydenhoitaja, pakolaisohjaajia ja muita työntekijöitä, jotka auttavat asukkaita arjen asioissa. (Pakolaisneuvonta ry 2015, 1.)

Turvapaikanhakija voi hakea vastaanottorahaa (vastaanottolaki 19 §) toimeentulon turvaamiseksi ja itsenäisen selviytymisen edistämiseksi, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi itse turvata toimeentuloa. Tuki on erotettu toimeentulotuesta. Vuonna 2016 vastaanottorahan määrä kuukaudessa on yksin asuvalla ja yksinhuoltajalla 314,91 euroa. Muilla yli 18-vuotiailla tuki on kuukaudessa 266,04 €. Perheensä kanssa asuvalla lapsella määrä kuukaudessa on 200,89 euroa. (Migri 2016, 1.)

Vastaanottoraha pienenee, jos vastaanottokeskuksessa on ateriapalvelu. Lisäksi voidaan myöntää täydentävää vastaanottorahaa erityisiin menoihin. Terveysterveystoimien palveluita säätelee vastaanottolaki 26 § ja siinä säädetään turvapaikanhakijalle oikeus tarpeelliseen terveydenhoitoon, joka käsittää ensiavun sekä sairauden kannalta välttämättömän hoidon. Turvapaikanhakijan perusterveydenhuolto hoidetaan vastaanottokeskuksissa ja tarvittaessa kuntien terveyskeskuksissa. Helsingissä toimii Kidutettujen kuntoutuskeskus ja Oulussa Kidutettujen kuntoutuspalvelut, joissa saavat hoitoa kidutuksen kohteeksi joutuneet. Vastaanottokeskus järjestää tulkki- ja käännöspalveluja turvapaikanhakijalle ja palvelut ovat ilmaisia, jos kyseessä on viranomaisasioiden hoito. Oikeudellista neuvontaa Suomeen tuleville turvapaikanhakijoille ja pakolaisille antaa Pakolaisneuvonta ry. Hakijalla on lisäksi mahdollisuus saada avustaja mukaan turvapaikkapuhutteluun. Opinnäytetyössäni tarkastelen ja otan selvää, miten asiat ovat Pudasjärven vastaanottokeskuksen turvapaikanhakijoiden kohdalla järjestetty. Selvitän heidän elämänhallintataitojaan ja kotoutumistaan Pudasjärvelle. (Pakolaisneuvonta ry 2015, 1.)

Vastaanottokeskukset järjestävät työ- ja opintotoimintaa. Työtoiminta voi olla vastaanottokeskuksen siivous- ja kunnossapitotöitä, harrasteryhmän ohjaamista tai avustavia töitä kunnassa ja yrityksissä. Opintotoimintona voi olla esimerkiksi suomen kielen opiskelu, tietotekniikka tai suomalaisen yhteiskunnan tapoihin tutustuminen. Turvapaikanhakija, jolla on henkilöllisyyspaperit, saavat tehdä työtä kolmen kuukauden kuluttua maahan saapumisesta. Ilman henkilöllisyyspapereita olevat turvapaikanhakijat saavat tehdä töitä kuuden kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Erillistä työlupaa ei tarvita. Työnteko vaikuttaa vastaanottorahan määrään. Turvapaikanhakija voi opiskella ja harrastaa vastaanottokeskuksen ulkopuolella, mutta turvapaikanhakijalla ei ole oikeutta opintososiaalisiin tukiin, kuten opintotukeen. Turvapaikanhakija voi opiskella esimerkiksi ammatillisissa oppilaitoksissa, työväenopistoissa ja aikuislukioissa. Turvapaikanhakijalapsen käyvät peruskoulua ja opetus ja koulukirjat ovat maksuttomia. (Pakolaisneuvonta ry 2015, 1.)

Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on kansalaisuudesta riippumatta oikeus ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon niiden voimavarojen rajoissa, jotka kulloinkin ovat terveydenhuollon käytettävissä. Suomessa tilapäisesti oleskelevien henkilöiden oikeudesta hoitoon on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään tai valtioiden välillä on vastavuoroisesti sovittu. (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992 3 §). Kaikilla Suomessa oleskelevilla henkilöillä on oleskelun luonteesta ja perusteesta riippumatta aina oikeus saada tarvitsemansa kiireellinen sairaanhoito julkisessa terveydenhuollossa. (Erikoissairaanhoitolaki 1062/1989 3 § ja terveydenhuoltolaki 1326/2010 50 §). Välttämättömäksi katsottaviin palveluihin kuuluu äitiysneuvolapalvelut ja kroonisten sairauksien hoito. Alaikäisten turvapaikanhakijoiden oikeus saada terveystalveta on laajempi. Turvapaikanhakijoiden terveydenhuollon järjestää se vastaanottokeskus, jossa asiakas on rekisteröitynä. Käytännössä palvelut ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Hoidosta aiheutuneet kustannukset ja määrättyt lääkkeet korvaa vastaanottokeskus, jotka valtio korvaa sitten vastaanottokeskukselle. (Keskimäki, Nykänen & Kuusio 2014, 18-21.)

Maailman terveysjärjestö WHO toteaa, että ensiapu tapaturmissa ja pääsy hoitoon raskauden ja synnytyksen aikana sekä lasten pääsy hoitoon sekä kroonisista sairauksista kärsivien lääkitys ja hoito on järjestettävä kaikille. Suomen lain mukaan turvapaikanhakijoilla on oikeus majoitukseen, sosiaali- ja terveyspalveluihin ja huolenpitoon. Laki velvoittaa tarjoamaan turvapaikanhakijoille kiireellisen sairaanhoidon lisäksi myös muita terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömyksi arvioimia terveyspalveluja. Lapset ovat oikeutettuja samoihin terveyspalveluihin, kuin kunnan muutkin lapset, kuten neuvola- ja kouluterveyspalvelut. Sairaalaan turvapaikanhakijat saavat kiireellistä hoitoa. Kunnalta saatavien terveyshoito- tai sosiaalipalveluiden kustannukset korvataan täysimääräisesti. Kidutusta kokeneiden turvapaikanhakijoiden hoidosta vastaa Helsingin Kidutettujen kuntoutuskeskus ja Oulussa Kidutettujen kuntoutuspalvelu. Kotimaisissa selvityksien mukaan turvapaikanhakijoiden vastaanottoyksiköissä kaivataan parempia mahdollisuuksia mielenterveyspalveluiden konsultoimiseen ja yhteistyöhön. Traumatisoituneista lapsista suurin osa jää hoitamatta. (Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2015, 1.)

Suomesta turvapaikkaa hakevilla ihmisillä on oikeus saada vastaanottopalveluja toimeentulon ja huolenpidon turvaamiseksi. Oikeus palveluihin jatkuu koko turvapaikkahakemuksen käsittelyn ajan. Vastaanottokeskukset ovat vastuussa turvapaikanhakijoiden sosiaali- ja terveyspalveluista. Käytännössä siis sosiaali- ja terveyspalvelut hankitaan ostopalveluna kunnista ja yksityisiltä. Hakijoille tehdään vastaanottokeskuksessa aluksi terveystarkastus ja tartuntatautien seulonta. Hakijalla on oikeus myös saada sosiaalihuollon ammattihenkilön välttämättömyksi arvioimia sosiaalipalveluja (neuvontaa, ohjausta, sosiaalisten ongelmien selvittämistä). Alle 7-vuotiaat lapset käyvät neuvolatarkastuksissa sekä kaikki lapset rokotetaan. Haavoittuvassa asemassa olevat (vanhukset, raskaana olevat, vammaiset, pitkäaikaissairaat, traumatisoituneet) saavat myös tarvitsemansa terveyspalvelut. Koska turvapaikanhakijoiden määrä on lisääntynyt nopeasti saattaa se lisätä Suomessa tarttuvia tauteja kuten tuhkarokkoa, tuberkuloosia, poliota ja kurkkumätää. Kun oleskeluluvan saanut turvapaikanhakija sijoittuu asumaan johonkin kuntaan, on hän samalla lailla julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen piirissä, kuin muutkin asukkaat. Yksin saapunut alaikäinen voi muuttaa perheryh-

mäkotiin, tuettuun tai itsenäiseen asumiseen tai yksityismajoitukseen. Sisäministeriön hallinnonala vastaa kustannuksista, kun turvapaikanhakijat ovat vastaanottokeskuksissa. Turvapaikanhakijat eivät ole silloin julkisen sosiaaliturvan tai kunnan sosiaali- ja terveystalveluiden palvelujen piirissä. Kun turvapaikanhakija saa oleskeluluvan, hänen asuinkuntansa saa valtiolta kolmen vuoden ajan laskennallisen korvauksen. (Sosiaali- ja terveys ministeriö 2015, 1.)

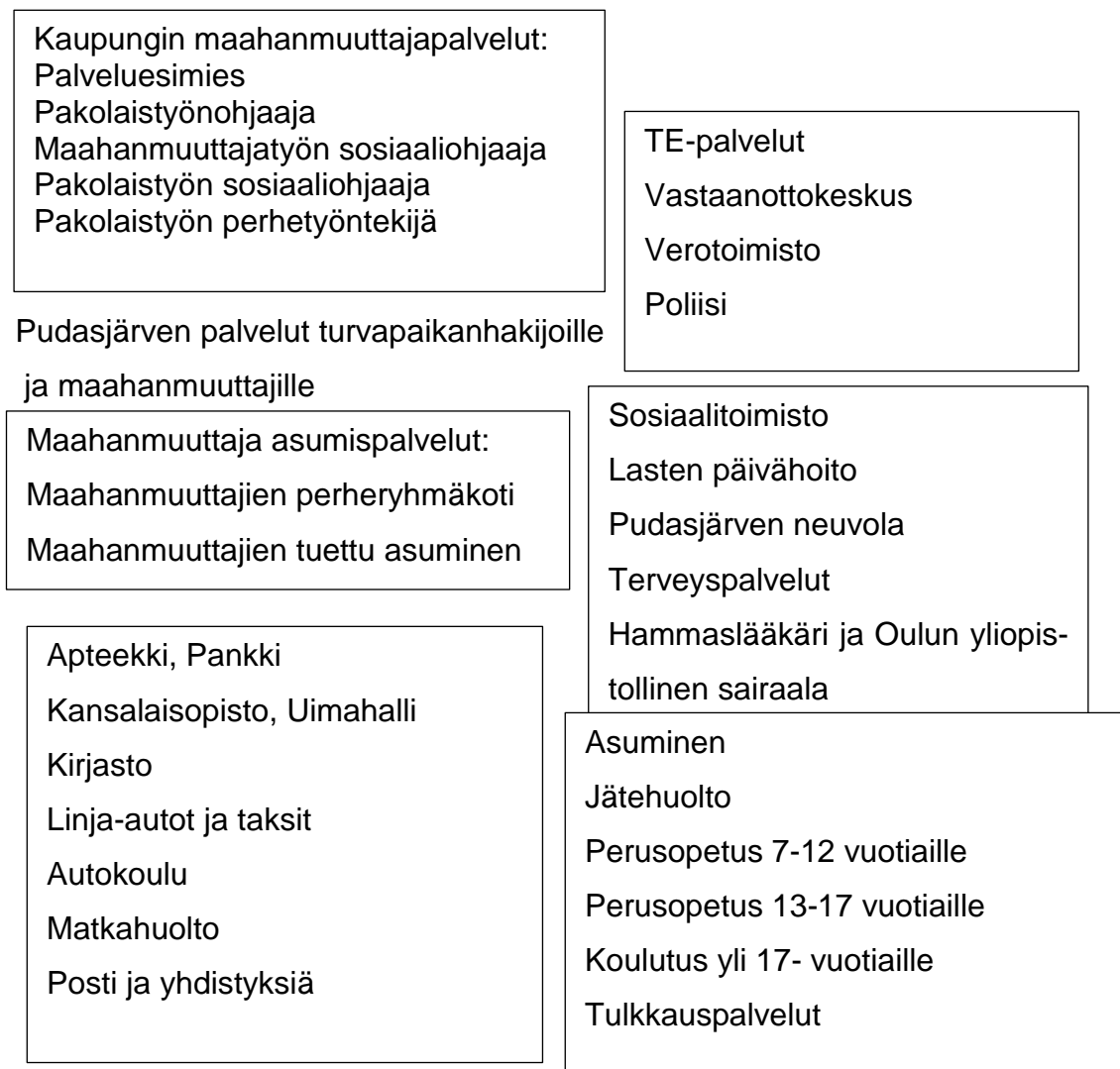
Maahanmuuttaja väestön osuus kunnan väestöstä vaikuttaa kunnan valtionosuuden määrään. Kunta saa kolmen vuoden ajan korvauksen maksamistaan kotoutumistuesta, toimeentulotuesta, tulkkauksen järjestämisestä ja tietyistä erityiskustannuksista. Korvaus summaksi on määritetty 7 vuotta täyttäneestä henkilöstä 2 300 € vuodessa ja alle 7-vuotiaasta lapsesta 6 845 € vuodessa. Kiintiöpakolaisten palveluista kunnille maksetaan korvausta neljältä vuodelta. Turvapaikanhakija ei saa Kelan etuuksia ja asumiseen perustuvaan sosiaaliturvaan ovat oikeutettuja kaikki, jotka asuvat vakinaisesti Suomessa. Oleskeluluvan saanut turvapaikanhakija on oikeutettu Kelan ja kuntien tarjoamiin etuuksiin. Asumisperusteisia etuuksia ovat eläkkeiden vähimmäisturva, toimeentuloturva sairauksien ja työttömyyden aikana ja tuki perheille lapsista johtuvista kustannuksista. (Sosiaali- ja terveys ministeriö 2015, 1.)

3.5 Pudasjärven hyvinvointipalvelut

Pudasjärvellä on tarjolla sosiaali- ja terveystalveluita ja vammaistalveluita. Yksityiset yritykset tuottavat myös palveluita. Kuvio 1. Ruokakauppoja, apteekki ja pankkipalvelut sekä Kela:n palvelut löytyvät kaupungin keskustasta. Kansalaisopisto tarjoaa myös erilaisia harrastekursseja turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajille. Pudasjärven uima- ja liikuntahalli tarjoaa urheilu- ja vapaa-ajan palveluita ja harrastemahdollisuuksia. Pudasjärven kaupungilla on maahanmuuttokoordinaattori, joka auttaa turvapaikanhakijoita, sitten kun he ovat saaneet oleskeluluvan ja kotiutuvat Pudasjärvelle. Pudasjärvellä tarjotaan lapsille koulu- ja

päivähoitopalveluita. Kaupungin maahanmuuttajapalveluihin kuuluvat pakolaisyön sosiaaliohjaaja ja perhetyöntekijä sekä maahanmuuttajatyön sosiaaliohjaaja. Maahanmuuttajapalvelut palvelevat oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita, jotka ovat vastaanottaneet Pudasjärveltä kuntapaikan. Maahanmuuttaja palvelussa työskentelevät ihmiset ohjaavat ja neuvovat maahanmuuttajia sosiaalipalveluissa ja he tukevat maahanmuuttajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajapalveluita tekevät ihmiset tekevät yhteistyötä kotoutumispalveluiden järjestämisessä eri toimijoiden kanssa sekä tukevat maahanmuuttajia eri tilanteissa uudessa kulttuurissa. (Oulunkaari. 2015, 1.)

Turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien palveluopas Pudasjärven hyvinvointipalveluista ja muista palveluista kuviona:

Kuvio 1. Pudasjärven palvelut turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajille. (Pudasjärvi.fi 2016, 1.)

3.6 Turvapaikanhakijoiden elämänhallinta ja kotoutuminen

Usein elämänhallintaa koskevissa tutkimuksissa sovelletaan Antonovskyn (1988) teoriaa koherenssin tunteesta. Tämä sence of coherence on käännetty suomeksi elämänhallinnaksi. Elämänhallinta käsittää yhtenäisyyden tunteen, eheyden tunteen ja johdonmukaisuuden ja mielekkyyden kokemuksen. Antonovskyn käsite tarkoittaa ihmisen sisäistä maailmaan orientoitumisen mallia ja sisältää kolme tekijää. Ensimmäinen tekijä on ymmärrettävyys eli tunne siitä, että kykenee hahmottamaan ja ymmärtämään omat sisäiset voimavaransa sekä vuorovaikutuksen sosiaalisen ympäristönsä kanssa. Elämä on loogista ja oma elämä on ennustettavissa ja järjestyksessä. Toinen tekijä on hallittavuus, joka viittaa yksilön kokemukseen siitä, että hänellä on käytössään voimavaroja, joiden avulla hän voi vastata eri haasteisiin. Kolmas tekijä on tarkoituksellisuus. Se osoittaa miten yksilö kokee oman elämänsä tarkoituksen ja haluaako hän mobilisoida voimavarojaan erilaisiin sitoumuksiin ja velvoitteisiin. Sosiaalitieteissä elämänhallinta on usein jaettu sisäiseen ja ulkoiseen elämänhallintaan. Roosin (1987) esittämän elämänhallintajaottelu on Suomessa tunnettu ja paljon käytetty. Roos pitää ulkoisena elämänhallintana sitä, että odottamattomat, elämänkulkua järkyttävät tekijät on kyetty torjumaan ja että ihminen on kyennyt toteuttamaan elämälleen asettamansa tavoitteet ja tarkoituksetperät jokseenkin katkeamattomina. Ulkoiseen elämänhallintaan vaikuttavat sukupolvi, sukupuoli, koulutus ja ammatti. Sisäinen elämänhallinta merkitsee, että ihminen, riippumatta siitä, mitä hänelle elämässä tapahtuu, kykenee sopeutumaan ja katsomaan asioita parhain päin. (Söderling, I. 1997, 28-29.)

Säde Urpola (2000) on tutkinut turvapaikanhakijoiden elämänhallintaa kasvatus-tieteen pro gradussaan ”Pakolaisuus on kuin syntyisi uudelleen”. Ansiokkaassa työssään hän kokosi turvapaikanhakijan elämänhallinnan teoreettisen viitekehyksen soveltaen Antonovskyn (1987) Lazaruksen (1988) ja Allardtin (1976) teorioita elämänhallinnasta ja hyvinvoinnista. Urpolan (2000) tutkimukseen osallistuneet turvapaikanhakijat korostivat vastaanottokeskuksessa asumisessa turvan saamisen tärkeyttä. He olivat pääosin tyytyväisiä vastaanottokeskuksen elämään juuri turvan tärkeyden vuoksi. Vastaanottokeskuksen tarjoamiin toimintamahdollis-

suuksiin oltiin tyytyväisiä ja ne koettiin riittäviksi. Ongelmia vastaanottokeskuksessa asumiseen toivat turvapaikanhakijoiden yhteisasuminen, vastaanottokeskuksen laitosmaisuuksuus ja alkeellinen elinympäristö. Turvapaikanhakijan tunne identiteettinsä menetyksestä sekä pakolaisuuteen liittyvät raskaat elämäkokemukset nähtiin elämää vaikeuttavina seikkoina. Kulttuuri-identiteetin säilyttämistä turvapaikanhakijat eivät ole kokeneet ongelmana johtuen osaksi turvapaikanhakijoiden vahvasta yhteisöllisyydestä. Ongelmista ja vaikeuksista huolimatta turvapaikanhakijat ovat pitäneet vastaanottokeskuksessa asumista lähinnä kasvattavana elämäkokemuksena. Se on vahvistanut turvapaikanhakijoiden tunnetta elämän hallittavuudesta ja tarkoituksellisuudesta. Yksi tutkimuksen merkittävimmistä tuloksista on ollut turvapaikanhakijoiden korostama yhteisyyden tunne suhteessa toisiin turvapaikanhakijoihin. Turvapaikanhakijat ovat pitäneet pakolaisuuteen liittyviä tekijöitä ja turvapaikanhakijana olemista kollektiivisena kokemuksena. Turvapaikanhakijat ovat ehdottaneet entisten turvapaikanhakijoiden työskentelemistä vastaanottokeskuksessa kulttuurisen välittäjän tehtävissä. Turvapaikanhakijat ovat kaivanneet läheisyyttä myös suhteisiinsa vastaanottokeskuksen työntekijöiden kanssa. Tutkimuksen tuloksista on ilmennyt, että vastaanottokeskus tukee toiminnallaan nimenomaan turvapaikanhakijan tarpeiden tyydytystä ja sitä kautta ulkoista elämänhallintaa. Ulkoiseen elämänhallintaan kohdistettujen toimien vaikutusta turvapaikanhakijan sisäiselle elämänhallinnalle ei voi kuitenkaan Urpolan mukaan vähätellä. Hän toteaa, että sisäisen elämänhallinnan aste on enemmän riippuvainen turvapaikanhakijan henkilökohtaisista ominaisuuksista, kulttuuritaustasta ja aikaisemmista kokemuksista. (Urpola 2000, 110–113.)

Suomessa astui voimaan vuonna 1999 laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Taulukko 1. Tämän lain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista, sekä turvata turvapaikanhakijoiden välttämätön toimeentulo ja huolenpito järjestämällä turvapaikanhakijoiden vastaanotto. Tässä laissa tarkoitetaan: 1) *kotoutumisella* maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämäänsä ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kult-

tuuriaan säilyttäen; sekä 2) *kotouttamisella* viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja voimavaroja. (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 493/1999 1: 1-2 §.)

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnat voivat tehdä kotouttamisessa seudullista yhteistyötä naapurikuntien kanssa. Kotouttaminen on monialaista yhteistyötä. Kumppaneina ovat kunnan lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto, poliisi sekä paikkakunnan järjestöt ja yhteisöt. Kansainvälisen suojelun piirissä olevat henkilöt voivat tulla kuntaan ELY-keskuksen ja kunnan kanssa sovituksi kiintiöpakolaisina suoraan ulkomailta tai vastaanottokeskuksista. Oleskeluluvan saanut henkilö voi muuttaa vastaanottokeskuksesta kuntaan omatoimisesti. Kuntaan tulevilla omatoimisilla muuttajilla on jo jonkinlainen asuinpaikka ja kokemusta Suomessa elämisestä. Muuttajia ohjataan eteenpäin palvelujärjestelmässä vaihe vaiheelta ja tarpeen mukaan. Uuteen maahan asettuminen on ihmiselle iso muutos, joka harvoin sujuu ongelmitta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016, 1.)

Suomeen muutetaan useista syistä. Kotoutumista edistävän lain lähtökohtana on vastata maahanmuutossa viimeisen 20 vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Uusi kotoutumista edistävä laki huomioi kaikki maahanmuuttajat, lukuun ottamatta lyhytaikaista maassa oleskelua. Uuden kotoutumista edistävän lain tavoitteita ovat huomioida kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilö, edistää kotoutumisen kaksisuuntaisuutta, edistää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta, parantaa alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa, ehkäistä haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjäytymistä ja lisätä maahanmuuttajien osallisuutta sekä vahvistaa pakolaisten hallittua kuntiin sijoittamista. (Oulunkaari. 2015, 1.)

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallisesti. Kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat maahanmuuttajille. Toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan henkilöstön osaamista on kehitettävä. Suomistartti-koulutus pyritään järjestämään ja toteuttamaan Oulujoki-opiston avulla.

Koulutus yhdistää muuttajien alkuvaiheen ohjauksen ja neuvonnan sekä suomen kielen opiskelun. Tämä koulutus on kuntaan muuttaville maahanmuuttajille suunnattu alkuvaiheen koulutus- ja neuvontakokonaisuus. Suomistartin kautta maahanmuuttajat saadaan nopeasti kielikoulutukseen ja osalliseksi uuteen asuinkuntaan. Suomistartissa on mahdollista tehdä alkukartoitus sitä pyytävälle maahanmuuttajille. Sosiaalitoimen asiakkaina oleville maahanmuuttajille alkukartoitukset tehdään Oulunkaaren kuntayhtymän perhepalveluissa. Suomistarttikoulutus perustuu ajatukseen, että aktiivisen osallistumisen myötä maahan tulleiden suomen kielen taito sekä yhteiskunta- ja kulttuuritietous kehittyvät nopeammin kuin perinteisessä luokkahuoneopetuksessa. Toinen ajatus on, että koulutusta on pystyttävä räätälöimään osallistujien tarpeiden mukaan. Osallistujille asetetaan henkilökohtaiset tavoitteet ja heille luodaan henkilökohtaiset koulutussisällöt. Koulutusta pyritään toteuttamaan niin, että uudet maahanmuuttajat pääsisivät nopeasti mukaan kielikoulutukseen, eikä pitkiä odotusaikoja pääsisi syntymään. Koulutus on avoin jo pitkään kunnassa asuneille maahanmuuttajille, jotka eivät ole aiemmin olleet mukana kielikoulutuksessa. (Oulunkaari. 2015, 1.)

4. TURVAPAIKANHAKIJOIDEN JA MAAHANMUUTTAJIEN OPISKELU JA TYÖSSÄKÄYNTI MAHDOLLISUUDET OSANA KOTOUTUMISPROSESSIA

4.1 Suomen kielen koulutus turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajien koulutus

Turvapaikanhakijoiden määrän lisääntyessä nopeasti, on myös opetustyön ollut päästävä käyntiin vauhdilla. Niinpä opetushallitus, kaupalliset kustantajat, kunnat, oppilaitokset ja muut tahot ovat tuottaneet runsaasti oppimateriaaleja maahanmuuttajien kielenopetukseen, esimerkiksi Ylen selkokieliset uutiset. Suomen kielen opetus turvapaikanhakijoille on tärkeää aloittaa jo vastaanottovaiheessa, vaikka päätöstä oleskeluluvasta ja jäännistä Suomeen ei vielä olisikaan tietoa. Kotoutumis- ja koulutusvaihe alkaa vasta virallisen päätöksen jälkeen, mutta sitä ennen voidaan järjestää kielikoulutusta vastaanottokeskuksessa tai erilaisten vapaaehtoistyön verkostojen avulla, esimerkiksi voi alkaa tukihenkilöksi jollekin turvapaikanhakijalle. Turvapaikanhakijoille sopivia oppimateriaaleja opetushallitus on tuottanut Kotisuomessa.fi-verkkopalvelussa. Sen avulla aikuiset maahanmuuttajat voivat opiskella suomen kieleen ja kulttuuriin sekä työelämään liittyviä asioita. Palvelusta löytyy aineistoa ruotsin kielen opiskeluun myös. Maahanmuuttajien koulutukseen soveltuvia muita verkkomateriaaleja on koottu Edu.fi-sivustolle Verkkoppimateriaalit-osioon ja Maahanmuuttajien koulutus -osioon. (Opetushallitus 2015, 1.)

Maahanmuuttajataustaisia oppilaita ja opiskelijoita on suomalaisissa kouluissa ja oppilaitoksissa noin 35 000. Määrä kasvaa vuosittain. Ensisijaista on suomen tai ruotsin kielen riittävä hallinta oman äidinkielen säilyttämisen ja kehittämisen ohella. Luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien opetukseen ministeriö pyrkii kiinnittämään erityistä huomiota ja täysin lukutaidottomat maahanmuuttajat ovat usein naisia, jotka eivät ole käyneet koskaan koulua. Maahanmuuttajaoppilaille menee joka koulutusvaiheessa huomattavasti enemmän kuin suomenkielisillä, mutta

heillä on myönteisempi asenne koulua ja opiskelua kohtaan ilmenee opetushallituksen vuonna 2008 julkaiseman raportin mukaan. (Opetushallitus 2008, 12.)

Valtiontalouden tarkastusviraston tekemän tarkastuksen mukaan PISA-tutkimukset osoittavat, että erot maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ja kantaväestön oppimistuloksissa ovat 15-vuotiailla suurempia Suomessa, kuin missään muualla Euroopassa. Maahanmuuttajat ja heidän jälkeläisensä jäävät kantaväestöä useammin toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle. Opettajat antavat kuitenkin maahanmuuttajanuorille keskimäärin liki saman tasoisia arvosanoja, kuin kantaväestöön kuuluville oppilailleen. Perusopetuksessa maahanmuuttajataustaiset lapset ovat suuri haaste, koska heidän osaamisensa on hyvin heterogeenista ja sattumanvaraista. Joukossa on lähes ummikkoja tai heikosti suomen kieltä osaavia, mutta myös niitä, jotka pärjäävät kohtuullisesti suomen kielellä. Oppilaiden huonon kielitaidon vuoksi opettaja voi joutua toimimaan myös tulkkina. Uusille opettajille oppilasryhmien heterogeenisuus ja kesken lukuvuoden ryhmiin integroidut lähes ummikot maahanmuuttajataustaiset oppilaat ovat stressin aiheita. Opettajaksi opiskelevat pitävät maahanmuuttajataustaisia oppilaita lähes yksiselitteisesti rikkautena, vaikka maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetus on keskimääräistä kalliimpaa. (Välimaa 2015, 1.)

Pääkaupunkiseudulla perusopetus on poikkeuksellisen haasteellista maahanmuuttajataustaisten oppilaiden suuren määrän takia ja Helsingin peruskouluissa maahanmuuttajataustaisia oppilaita on noin 4 900. Heidät pyritään sijoittamaan suomenkielisiin opetusryhmiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa puutteellisellakin kielitaidolla. Eräs monikulttuuristen koulujen ongelma on koulukiusaaminen ja maahanmuuttajataustaiset oppilaat ovat muita useammin sekä kiusaajia että kiusattuja. Kiusaamista ei tapahdu vain valtaväestön ja etnisten vähemmistöjen välillä. Kiusaamista tapahtuu yli etnisten vähemmistörajojen ja vähemmistöjen sisällä. Opettajien kokemuksia tutkineen Seija Blombergin mukaan, perusopetukseen alkaa syntyä hyvämaineisia peruskouluja, jonne vanhemmat mielellään tuovat lapsensa ja huonomaineisempia kouluja, joihin ei hakeuduta oman alueen ulkopuolelta. (Blomberg, S. 2008, 1.)

Koulut, joissa on paljon maahanmuuttajataustaisia oppilaita, menettävät oppilaita muihin kouluihin. Vuonna 2007 vieraskieliset vastasivat 4,2 % kaikista peruskoulun jälkeisen, tutkintotavoitteisen koulutuksen opiskelijoista ja prosentteina eniten heitä oli ammattikorkeakoulukoulutuksessa (4,9 % opiskelijoista) ja vähiten lukiossa (2,9 % opiskelijoista). (Tilastokeskus 2016, 1.)

4. 2 Maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden työtilanne Suomessa

Suomessa pidetään työtä keskeisenä integroivana tekijänä koskien työvoimaan kuuluvaa väestöä ja työvoimaan kosketuksissa olevasta väestöstä. Tästä syystä maahanmuuttajien työllistyminen on yhteiskunnallisen integraation kannalta olennainen tekijä. Voidaan siis miettiä, onko maahanmuuttajien työllistymisen vaikeudessa kysymys suomalaisten työmarkkinoiden siirtymävaiheesta, vai onko kyse maahanmuuttajien kotoutumisen alkuvaiheiden ongelmista, vai onko kyse maahanmuuttajien pysyvämmästä ajautumisesta työmarkkinoiden ulkopuolelle. Suomessa kotoutuminen työn kautta on noussut tutkimuksessa ja viranomaiskannanotoissa viime aikoina yhä keskeisemmäksi kysymykseksi. Maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen asema työmarkkinoilla heijastaa näiden ryhmien asemaa yhteiskunnassa. Suomessa maahanmuuttajien työllistyminen on vaikeampaa kuin valtaväestön. Työttömyysluvut ovat moninkertaiset verrattuna valtaväestöön. Yhden perheenjäsenen työttömyys vaikuttaa koko maahanmuuttajaperheen kotoutumiseen uuteen yhteiskuntaan. Työmarkkinoiden näkökulmasta maahanmuuttajat voidaan jakaa kahteen ryhmään: työvoimapolitiisiin muuttajiin, ryhmään joiden muutto perustuu heidän työvoiman kysyntään ja muihin maahanmuuttajiin, joiden muutto perustuu muihin syihin esim. paluumuuttajat ja pakolaiset. Suomi on samassa asemassa kuin muut maahanmuuttomaat, joiden yhteinen ongelma on se, kuinka nämä jälkimmäiset työvoimaan kuuluvat maahanmuuttajat sijoittuvat työvoimamarkkinoille. Maahanmuuttajien asemaa työmarkkinoilla on selitetty seuraavilla tekijöillä: Maahanmuuttajien resurssit, työelämänmuutokset ja etnisyys työelämässä. Maahanmuuttajien työelämässä tarpeellisia

resursseja ovat kielitaito, ammattitaito, kulttuurinen kompetenssi, sosiaaliset kyvyt ja valtakunnan verkostojen hallinta. Maahanmuuttajien asemaan työmarkkinoilla vaikuttavat yksilölliset tekijät kuten koulutus, työkokemus, niiden hankintamaa, maassaoloaika, kielitaito, persoonallisuus, lähtömaa ja sosiaaliset verkostot. Rakenteellisia tekijöitä ovat asenteelliset tekijät (sukupuolinen, etninen, ikäsyrijintä), normatiiviset tekijät (työluvat yms.) ja työmarkkinoiden muutokset. Kolmas sektori ja yrittäjyys ovat vaihtoehtoisia työllistymisen muotoja maahanmuuttajille. (Forsander & Ekholm 2001, 59-74.)

Turvapaikanhakija saa tehdä ansiotyötä Suomessa ilman oleskelulupaa, kun turvapaikkahakemuksen tekemisestä on kulunut kolme kuukautta, jos hänellä on voimassa oleva rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja. Jos turvapaikanhakijalla ei ole kyseistä asiakirjaa, saa hän tehdä ansiotyötä Suomessa ilman oleskelulupaa, kun turvapaikkahakemuksen tekemisestä on kulunut kuusi kuukautta. Turvapaikanhakijalla on tämä työnteko-oikeus suoraan lain nojalla eikä hänen tarvitse hakea sitä erikseen. (Migri 2016, 1.)

5. PUDASJÄRVEN VASTAANOTTOKESKUSENTURVAPAikanhakijoiden KOTOUTUMISEN JA ELÄMÄNHALLINNAN KYSYMYS

5.1 TURVAPAikanhakijoiden KOKEMUKSIA KOTOUTUMISESTA

Turvapaikanhakijat tulisi integroida suomalaiseen yhteiskuntaan siten, että heidät otettaisiin mukaan työelämään ja koulutuksiin, mutta myös arjen elämään ja toimintoihin. Arjen kohtaamistilanteet muuttuvat, kun ihmiset puhuvat suomen ja ruotsin lisäksi muitakin kieliä ja heidän kulttuuritaustansa on monimuotoinen. Näin itsestään selvinä pidetyt tavat voivat poiketa siitä mihin olemme tottuneet. Usein pitää pohtia, miten kulttuurien välinen vuorovaikutus toimii niin, että asiat saadaan hoidettua toivotulla tavalla. Parhaillaan nämä tilanteet toimivat oppimiskokemuksina, jotka tarjoavat mahdollisuuksia kehittää kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Kun vuorovaikutus on luontevaa, niin epätietoisuus ja pelot vähenevät ja ristiriitojen ratkaiseminen helpottuu. (Pitkänen 2011, 17.)

Turvapaikanhakijoiden haastattelut (Liite 2) tein englanniksi. Englanti on helpoin yleinen kieli, jota osa turvapaikanhakijoista osaa. Kysyin kahdelta nuorelta mieheltä, jotka olivat kotoisin Irakista, että miten he ovat viihtyneet Pudasjärvellä. He kumpikin kertoivat viihtyneensä täällä Pudasjärvellä, koska täällä on niin rauhallista ja hiljaista. Täällä ei ole vaarallista elää ja he voivat olla yhdessä toisten ihmisten kanssa vastaanottokeskuksessa. Elämä Pudasjärvellä on kivaa ja täällä he voivat mennä sairaalaan tarvittaessa eli he saavat terveydenhuoltopalveluja. (Taulukko 2). Kysyin, ovatko he saaneet suomen kielen koulutusta? He vastasivat, että he eivät olleet vielä saaneet suomen kielen opetusta, mutta he haluaisivat saada sitä ja oppia suomea. Kysyin, että ovatko he saaneet koulutusta Pudasjärvellä? (Taulukko 2). He kertoivat, että eivät ole saaneet koulutusta vielä. Heillä oli jo ennestään ammatit ja toinen heistä sanoi, että haluaisi jatkaa opintojaan, niin että pystyisi työskentelemään terveydenhuoltoalalla. Toinen haastateltava sanoi, että voisi tehdä mitä vain töitä jossain mukavassa yrityksessä. Kysyin minkä ikäisiä he ovat? (Liite 2) Haastateltavani vastasivat, että olivat iältään noin

kolmekymmentä vuotiaita. Kysyessäni vapaa-ajan harrastuksista, (Liite 2) toinen heistä kertoi laittavansa ruokaa, käyvänsä saunassa, pelaavansa biljardia ja seurustelewansa toisten ihmisten kanssa. Toinen mies kertoi, että hän ei oikein pysty ajattelemaan muuta, kuin oleskeluluvan saamista ja se vie paljon voimia. Kysyessäni, että onko hän onnellinen täällä elämäänsä Suomessa ja haluaako hän jäädä Pudasjärvelle? (Liite 2) Mies vastasi, että hän ei ole onnellinen nyt, koska hän odottaa päätöstä. Hän olisi onnellinen, jos hän saisi oleskelulupapäätöksen ja saisi jäädä Suomeen. Lopuksi kysyin, mitä toiveita heillä on ja mitä palveluja he haluaisivat Pudasjärvelle? Toiveena haastateltavillani oli, että he pääsisivät töihin ammattiinsa ja löytäisivät puolison ja perustaisivat perheen tänne Suomeen. Toinen haastateltavistani kertoi olevansa onnellinen täällä Suomessa ja kertoi, että Suomessa on kaunista, mutta ei ole liian kylmää. Nuorten menopaikkoja he toivoivat järjestettävän Pudasjärvelle. Kumpikaan haastateltavista ei halunnut palata takaisin kotimaahansa, koska siellä on niin vaarallista elää. Siksi he olivatkin lähteneet Suomeen turvapaikanhakijoiksi ja saapuneet Pudasjärvelle vastaanottokeskukseen. (Al Kaabi & Hasan 2015.)

Haastattelujen perusteella voin todeta, että Pudasjärvellä on hyvin hallinnassa turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien asiat. Suurin osa Pudasjärvelle saapuneista turvapaikanhakijoista on kotoisin Irakista tai Somaliasta. Pudasjärvellä on löytynyt toistaiseksi tarpeeksi tiloja ottaa suuria määriä turvapaikanhakijoita vastaan. Vastaanottokeskuksessa paikkoja on 180. Pudasjärvelle asumaan jääneille, turvapaikan saaneille tai oleskeluluvan saaneille ja maahanmuuttajille, on järjestynyt asunnot kaupungista. Turvapaikanhakijoita jää Pudasjärvelle noin kymmenkunta vuodessa asumaan. Yleensä turvapaikanhakijat, ainakin nuoret hakeutuvat isommille paikkakunnille asumaan. Perheitä on jäänyt Pudasjärvelle asumaan jonkin verran. Haastattelemani turvapaikanhakijat olivat tyytyväisiä asumiseensa Pudasjärvellä ja Suomessa, koska täällä on niin rauhallista, hiljaista ja kaunista. Kotimaahansa he eivät halunneet palata. Siellä heitä on vainottu ja olosuhteet ovat olleet pelottavia sodan keskellä. Yleensäkin turvapaikanhakijat eivät halua palata takaisin kotimaihinsa vainon takia. Toiveena nuorilla miehillä oli, että he saisivat jäädä Suomeen ja saisivat työtä ja perheen täältä Suomesta. He olivat viihtyneet Pudasjärvellä ja vastaanottokeskuksessa. He halusivat alkaa opiskelemaan suomen kieltä ja toiveissa oli myös työpaikan saaminen ja omien

ammattiopintojen jatkaminen. Vastaanottokeskuksessa he kertoivat viettävänsä aikaa yhdessä kahvi- ja elokuvailloissa, laittavansa ruokaa ja kuntoilevansa kuntosalissa ja saunasta he pitivät myös. Aikaa kulutettiin myös pelaamalla pelejä ja kulkemalla eri tapahtumissa ja kerhoissa. Nuorten menopaikkoja toivottiin Pudasjärvelle ja LIDL-kauppaa.

Työntekijöiden haastatteluista selvisi, että tarkkoja lukumääriä siitä, kuinka paljon Pudasjärvelle on tullut vuosien aikana väkeä, on vaikea sanoa, koska tilanne elää koko ajan. Ihmisiä tulee ja menee, niin asioiden tilastoiminen on vaikeaa. Pudasjärvellä on toistaiseksi välttytty isommilta konflikteilta turvapaikanhakijoiden ja paikallisen väestön kanssa. Yhteiselo on ollut rauhallista, eikä vastaanottokeskusta kohtaan ole ollut hyökkäyksiä Pudasjärvellä. Pudasjärvellä on poliisin palvelut lähellä ja poliisiasema keskustassa. Poliisin lähellä olo ja saatavuus koetaan turvaksi. Pudasjärvellä järjestetään erilaista toimintaa seurakuntien, kansalaisopiston ja liikuntatoimen taholta. Paikkakunnalta löytyy myös monikulttuurista toimintaa edistävä Kameleontti- yhdistys. Työntekijät kertoivat, että turvapaikanhakijat ovat tosi innokkaita itse siinä, että haluaisivat työtä ja koulutusta, kunhan vain sitä olisi tarjolla tarpeeksi kaikille. A-lupa on voimassa 4 vuotta. Sinä aikana olisi hyvä järjestää itselleen suomen kielen taitoa. Pudasjärven vastaanottokeskuksen vetovoimana olikin, että siellä pystytään järjestämään suomen kielen koulutusta, koska talossa on oma opettaja ja koulutusta voidaan antaa 2 kertaa viikossa yhteensä n. viisi tuntia. Turvapaikanhakijoita on jouduttu jonkun verran käännettämään pois Pudasjärveltä. Turvapaikanhakijoiden vastaanottoraha on 314 euroa ja Pudasjärvellä he laittavat ja ostavat itse ruokansa. Vastaanottorahan määrä on kuitenkin pienenemässä. Osao antaa Valma-koulutusta ja kotokoulussa voi opiskella lisää asioita Suomesta ja sen kulttuurista ja tavoista. Työpaikat ja työharjoittelut ovat turvapaikanhakijoilla yleensä julkisissa organisaatioissa tai paikallisissa yrityksissä ja osa lähtee ulkopaikkakunnille töihin. Jos kielitaito riittää voi turvapaikanhakija osallistua ammatilliseen koulutukseen, esimerkiksi opiskella lähihoitajaksi. Vastaanottokeskuksessa voi turvapaikanhakijat osallistua siivoustoimintaan. Turvapaikanhakijoilla on yleensä trauma peräisiä mielenterveysongelmia ja niinpä vastaanottokeskuksessa käy kriisi- ja perhetyöntekijä, jolla on terapeutin koulutus. Pudasjärven vastaanottokeskuksessa on turvapaikanhakijoilla eri am-

matteja, maanviljelijöistä lääkäreihin. Osa vastaanottokeskuksen turvapaikanhakijoista on luku- ja kirjoitustaidottomia, ja niinpä heidän ensimmäinen koulutettu kielensä voi olla suomen kieli. Usein suomen kieli on kuitenkin uusi kieli ja sitä turvapaikanhakijat puhuvat eri maalaisten hakijoiden kanssa keskenään vastaanottokeskuksessa ja kaupungilla. Suomen kielen taitaminen on avain yhteiskuntaan integroitumisessa Suomessa. Pudasjärvellä kaivataankin tukihenkilöitä, jotka puhuisivat turvapaikanhakijoiden kanssa, että he oppisivat suomea. Näitä asioita selvisi tutkimustyössäni haastatteluiden perusteella.

Taulukko 2. Turvapaikanhakijoiden (N=2) kokemuksia kotoutumisesta.

Tarkastelu-ulottuvuus	Myönteistä	Kielteistä
Oletko viihtynyt Pudasjärvellä?	Kyllä, Pudasjärvellä on rauhallista ja mukavaa asua. Täällä ei ole vaarallista asua ja täältä saa terveyspalveluita sekä saa olla toisten ihmisten kanssa vastaanottokeskuksessa	Pudasjärvelle kaivataan nuorten kohtaamispaikkoja lisää ja Lidl-kauppaa. Paikkakunta on pieni ja usein lähdetään isommille paikkunnille asumaan.
Oletko saanut suomen kielen koulutusta?	Turvapaikanhakijat haluavat saada suomen kielen koulutusta vastaanottokeskuksessa ollessaan. Suomen kielen opetusta järjestetään Pudasjärven vastaanottokeskuksessa kahtena päivänä viikossa. Suomen kieltä opettavat myös tukihenkilöt.	Haastattelemani turvapaikanhakijat eivät olleet vielä saaneet suomen kielen opetusta. Suomen kielen opetusta saisi olla enemmän. Kaikissa vastaanottokeskuksissa ei pystytä järjestämään suomen kielen opetusta ja turvapaikanhakijoiden tulee osata ammatissaan työskennelläkseen suomea hyvin, joten työn saanti vaikeutuu, jos ei osaa suomen kieltä.
Oletko saanut koulutusta Pudasjärvellä?	Haastattelemillani turvapaikanhakijoilla oli jo ammatit, joten he halusivat vain aloittaa suomen kielen koulutuksen. Pudasjärvellä on mahdollista osallistua	Aikuisväestölle ei ole kovin paljon saatavilla ammatillista koulutusta. Suomen kielen taidon osaamattomuus vaikeuttaa koulutukseen pääsemistä.

	Valma-koulutukseen ja jos kielitaito riittää, niin myös ammatilliseen koulutukseen on mahdollisuus päästä. Alaikäisille on tarjolla peruskoulutusta.	
Oletko saanut työtä Pudasjärveltä?	Haastattelemani turvapaikanhakijat toivoivat pääsevänsä työhön, työhaluja on kyllä. Osa turvapaikanhakijoista on päässyt työharjoitteluihin ja työhön omatoimisesti kysymällä paikkaa.	Jotta voisi työskennellä omassa ammatissa tarvitsee osata hyvin suomen kieltä ja läpäistä kielivaatimukset. Työstä saadun palkan maksaminen on vaikeaa turvapaikanhakijoille, koska heillä ei ole pankkitilejä Suomessa. Sitten heidän palkkaamisensa on vaikeaa.
Minkälaisia vapaa-ajan harrastuksia Pudasjärvellä on?	Vapaa-aikana turvapaikanhakijat pelaavat tietokonepelejä ja muita pelejä kuten, biljardi, jalkapallo ja pingis. He myös osallistuvat vastaanottokeskuksen kerhoihin ja illanviettopahtumiin ja turnauksiin. Seurakunta ja kaupunki järjestää myös erilaisia tapahtumia.	Osa turvapaikanhakijoista kärsii mielenterveysongelmista, jotka vaikeuttavat heidän osallistumistaan eri tarjolla oleviin aktiviteetteihin.
Oletko tyytyväinen elämääsi Suomessa?	Osa turvapaikanhakijoista on tyytyväisiä elämäänsä Suomessa, koska täällä on rauhallista ja kaunista asua.	Osa turvapaikanhakijoista ei ole tyytyväinen elämäänsä, koska odottaa vain turvapaikkapäätöstä ja ei pysty tekemään mitään sitä odotellessa.
Haluavatko turvapaikanhakijat jäädä asumaan Pudasjärvelle?	Kyllä, jos saavat oleskeluluvan Suomeen ja saavat työtä täältä Pudasjärveltä.	Osa turvapaikanhakijoista kokee Pudasjärven liian pieneksi paikkakunnaksi ja haluavat isommille paikkakunnille.
Haluavatko turvapaikanhakijat palata kotimaahansa?	Kyllä, jos olot kotimaassa helpottuvat	Ei, sotatilamaihin ei haluttu palata takaisin.
Mitä palveluita turvapaikanhakijat haluaisivat Pudasjärvelle?	He haluavat Pudasjärvelle Lidl-kauppaa ja nuorten menopaikkoja enemmän.	Kaikkia harrastusmahdollisuuksia ei ole Pudasjärvellä, joten niitä pitää käydä harrastamassa Oulussa.

Mitä turvapaikanhakijat toivovat tulevaisuudelta ja elämältään Suomessa?	He haluavat työtä ja perustaa perheen tänne Suomeen.	He haluaisivat jäädä Suomeen ja ajatus paluusta kotimaahan on ahdistava ja pelottava.
--	--	---

Haastattelujen perusteella (Taulukko 2) Pudasjärvi koettiin mukavaksi ja rauhalliseksi paikaksi asua ja haastattelemani henkilöt viihtyivät Pudasjärvellä. Turvapaikanhakijat ovat saaneet asua ja olla toisten ihmisten kanssa vastaanottokeskuksessa. He ovat saaneet Pudasjärvellä myös terveystalveluita. Nuorten ihmisten kohtaamispaikkoja ja Lidl-kauppaa turvapaikanhakijat ovat toivoneet Pudasjärvelle. Turvapaikanhakijat haluavat tutustua paikallisiin ihmisiin ja LIDL-kaupasta saa edullista ruokaa. Pudasjärveltä lähdetään usein asumaan isommille paikkakunnille, koska Pudasjärvi on aika pieni paikkakunta. Oulun seutu on koettu vetäväksi paikkakunnaksi turvapaikanhakijoiden keskuudessa. Siellä heillä on enemmän mahdollisuuksia koulutuksiin ja työhön sekä sosiaaliseen kanssakäymiseen. Suomen kielen opiskelu mahdollisuuksia turvapaikanhakijat ovat toivoneet lisää. Suomen kielen osaaminen auttaa integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan opiskelun ja työn kautta. Suomen kielen osaamattomuus vaikeuttaa opiskelupaikan ja työn saantia. Pudasjärvellä on aikuisille vähän koulutusmahdollisuuksia, mutta kuitenkin on mahdollista päästä valmentamaan Valma-koulutukseen. Työhön osa turvapaikanhakijoista on sijoittunut yrityksiin. Turvapaikanhakijat ovat kysyneet työtä itse yrityksistä. Osa turvapaikanhakijoista on työharjoittelussa yrityksissä ja julkisella sektorilla. Työnantajien on vaikea palkata turvapaikanhakijoita, sillä heillä ei ole pankkitilejä, joihin palkan voisi maksaa. Turvapaikanhakijoilla olisi kovasti työhaluja, kun he vaan pääsisivät töihin.

Vapaa-aikaa turvapaikanhakijat viettävät vastaanottokeskuksessa pelaten eri pelejä ja osallistumalla yhteisiin tapahtumiin ja iltamiin. Pudasjärven kaupunki ja seurakunta ovat myös järjestäneet eri tapahtumia turvapaikanhakijoille. Näin turvapaikanhakijat saavat mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen paikallisen väestön kanssa. Kotoutumisessa auttaa oleskeluluvan saaminen Suomeen, koska silloin turvapaikanhakijat voivat alkaa suunnittelemaan ja toteuttamaan elämänsä Suomessa. Pudasjärvelle turvapaikanhakijat haluaisivat jäädä, jos he

saivat täältä töitä. Tulevaisuuden toiveissa haastattelemillani turvapaikanhakijoilla oli löytää puoliso ja perustaa perhe Suomeen. Ajatusta palaamisesta entiseen kotimaahansa turvapaikanhakijat pitivät ahdistavana ja mieluummin he jäisivät Suomeen asumaan.

5.2 Turvapaikanhakijoiden kokemuksia elämähallinnan muotoutumisprosessista

Turvapaikanhakijoiden haastattelujen (Liite 2) pohjalta selvisi, miten he kokevat hallitsevansa elämäänsä vastaanottokeskuksessa ja uudessa maassa Suomessa (Taulukko 3). Haastatteluista selvisi myös, miten turvapaikanhakijat viihtyvät vastaanottokeskuksessa. Aika vastaanottokeskuksessa kuluu opiskellen ja työssä käyden. Vapaa-aikaa vietetään yhdessä toisten turvapaikanhakijoiden kanssa harrastaen eri asioita ja yhdessä ollen. Suomen kielen opiskelua pidetään erityisen tärkeänä.

Taulukko 3. Turvapaikanhakijoiden (N=2) kokemuksia elämähallinnan muotoutumisprosessista.

Tarkastelu-ulottuvuus	Myönteistä	Kielteistä
Turvapaikanhakijoiden oleskeluluvan saaminen	Jos saa oleskeluvan Suomeen, saa jäädä asumaan Suomeen, eikä tarvitse palata takaisin kotimaahansa.	Oleskeluvan saaminen voi kestää pitkään, jopa 4 vuotta. Odottaminen on raskasta ja voi tulla siihen tulokseen, että palaa takaisin kotimaahansa.
Suomen kielen oppiminen	Halutaan oppia suomen kieltä, koska se auttaa saamaan työtä ja koulutusta sekä luomaan ihmissuhteita.	Suomen kielen koulutusta ei ole aina tarjolla vastaanottokeskuksissa-
Turvapaikanhakijat saavat vastaanottorahaa	Auttaa selviytymään ruoka- ja vaatemennoissa	Ei ole pankkitilejä, joissa säilyttää rahaa.
Eläminen vastaanottokeskuksessa	Vastaanottokeskuksissa voi elää ja asua toisten ihmisten kanssa	Turvapaikanhakijat tuntevat turvattomuutta siitä, että pitää odottaa oleskelulupapäätöstä

	rauhallisissa olosuhteissa. Osallistutaan talon yhteiseen toimintaan.	ja he eivät tiedä saavatko jäädä Suomeen.
Turvapaikanhakijoiden terveys	Suomessa saa terveydenhoitoa.	Mielenterveyteen liittyviä ongelmia paljon.
Turvapaikanhakijoiden työssäkäynti	Turvapaikanhakijoilla on halukkuutta paljon osallistua työhön. Osa hakijoista järjestää itselleen työpaikan.	Kielen huono osaaminen vaikeuttaa töihin pääsyä ja myös se, että ei ole pankkitiliä Suomessa, johon palkka voidaan maksaa.
Turvapaikanhakijoiden koulutukseen hakeutuminen	Halutaan saada oman alan työtä, ja halutaan osallistua koulutuksiin, jotka mahdollistavat omassa ammatissa toimimisen Suomessa. Suomen kieltä halutaan oppia, jotta koulutuksiin pääseminen helpottuisi.	Suomen kielen huono osaaminen vaikeuttaa ammatilliseen koulutukseen pääsemistä. Pienillä paikkakunnilla ei ole paljoa eri koulutusmahdollisuuksia.
Turvapaikanhakijoiden elämäntilanne	Suurin osa turvapaikanhakijoista nuoria miehiä, joilla ei ole perhettä. He toivovat saavansa Suomesta puolison ja perheen. Osalla turvapaikanhakijoista on perhe, lapsia ja puoliso. Halutaan asettua asumaan Suomeen.	Alaikäiset yksin tulleet lapset haluaisivat saada vanhempansakin Suomeen ja osalle perheellisille turvapaikanhakijoille perheiden yhdistäminen vaikea ja pitkäaikainen prosessi.
Arjen askareissa selviytyminen	Turvapaikanhakijat laittavat ruokansa itse vastaanottokeskuksessa ja käyvät kaupassa ostoksilla. Siivoavat huoneensa ja osallistuvat siivoukseen vastaanottokeskuksessa. Pesivät itse pyykkinsä.	Joissakin vastaanottokeskuksissa on valmis ruoka ja turvapaikanhakijat eivät tee itse ruokaa. Turvapaikanhakijat passivoituvat, jos ei ole mitään tekemistä päivisin vastaanottokeskuksissa.

Turvapaikanhakijat odottavat vastaanottokeskuksissa oleskelulupaa (Taulukko 3). Oleskeluluvan saaminen voi kestää kauan, jopa neljä vuotta. Aika voi käydä pitkäksi turvapaikanhakijalle. Niinpä jotkut turvapaikanhakijat haluavat palata takaisin kotimaihinsa. Niiden, jotka kuitenkin jaksavat odottaa päätöksen saamista vastaanottokeskuksessa, kannattaa käyttää odotusaika opiskellen suomen

kieltä. Valitettavasti suomen kielen opiskelu ei aina ole mahdollista vastaanotto-keskuksissa. Pudasjärvellä on suomen kielen opetusta, mikä on osoittautunut vetovoimaksi Pudasjärven vastaanottokeskukselle. Suomen kielen osaaminen auttaa turvapaikanhakijoita kotoutumaan ja näin se vaikuttaa heidän elämänhallintaansa. Suomen kieltä osaamalla turvapaikanhakijat pääsevät paremmin töihin ja opiskelemaan. Turvapaikanhakijat saavat vastaanottorahaa. Sen suuruus on vuonna 2016 314 euroa yksinasuvalle. Vastaanottoraha pienenee, jos vastaanottokeskuksessa tarjotaan ruoka. Vastaanottorahalla pitää siis hankkia ruoka ja vaatteet ja kattaa muut menot. (Migri 2016, 1.)

Turvapaikanhakijoiden työssäkäyntiä haittaa se, että he eivät saa pankkitiliä suomalaiseseen pankkiin, jos heidän henkilöllisyyttään ei voi tunnistaa. Niinpä suomalaisten työnantajien on vaikea palkata turvapaikanhakijoita. Suomen kielen osaamista vaaditaan eri ammattien pätevöittämisessä Suomen lain mukaiseksi. Suomen kielen huono osaaminen hankaloittaa koulutukseen ja töihin pääsemistä. Suomen kielen kouluttaminen turvapaikanhakijoille on tärkeää. Elämänhallintaa uudessa kotimaassa turvapaikanhakijat harjoittelevat vastaanottokeskuksessa laittaen ruokaa, osallistuen siivoukseen ja pyykinhuoltoon sekä luomalla uusia sosiaalisia suhteita. Suurin osa turvapaikanhakijoista on nuoria miehiä. He toivovat pääsevänsä Suomessa töihin ja perustavansa perheen. Turvapaikanhakijat, joilla on perhe entisessä kotimaassaan haluavat tuoda perheensä Suomeen. Perheiden yhdistäminen on vaikea ja pitkäaikainen prosessi. Turvapaikanhakijoiden huoli omaisista on suuri, jos he ovat jääneet sodan keskelle elämään kotimaihinsa.

5.3 Vastaanottokeskuksen työntekijöiden käsityksiä kotoutumisesta

Vastaanottokeskuksen työntekijöiltä (Liite 1) haastatteluissa kysyin, mistä maista turvapaikanhakijat tulevat? He kertoivat, että suurin osa turvapaikanhakijoista tu-

lee Irakista ja Somaliasta. Myös Afganistanista, Venäjältä ja Ukrainasta sekä Albaniasta on tullut väkeä. Noin 20 eri maasta on turvapaikanhakijoita Pudasjärvellä. Kysymykseen, kuinka paljon on mahdollista järjestää paikkoja ja paljonko turvapaikanhakijoita on tullut Pudasjärvelle, he vastasivat, että pakolaisia tänä vuonna on tullut Pudasjärvelle noin 150 ja Pudasjärvelle on mahdollista järjestää 180 paikkaa vuoden 2016 loppuun mennessä. Koska tilanne vastaanottokeskuksessa elää aina aikansa mukaan on vaikea arvioida, kuinka paljon turvapaikanhakijoita on saapunut vuosien saatossa Pudasjärvelle, koska toiminta on aloitettu jo 2008. Kysyin, että ovatko turvapaikanhakijat kotiutuneet Pudasjärvelle? Taulukko1. Niin selvisi, että suurin osa turvapaikanhakijoista hakeutuu asumaan Oulun seudulle. Vuosittain jonkun verran, noin kymmenkunta turvapaikanhakijaa jää asumaan Pudasjärvelle. Seuraavaksi kysyin, että onko turvapaikanhakijoita jouduttu käännättämään pois Pudasjärveltä, niin vastaus oli, että turvapaikanhakijoita on jouduttu käännättämään pois Pudasjärveltä, koska he eivät ole saaneet oleskelulupaa. (Liite 1) Kysyin, että onko turvapaikanhakijoiden helppo saada tulkkia, niin vastaus oli, että virallisissa asioissa turvapaikanhakijat saavat Pudasjärvellä tulkkia puhelimitse. Käytäntö onnistuu ihan hyvin. Kysyin turvapaikanhakijoiden toimeentulosta ja selvisi, että turvapaikanhakijat saavat vastaanottorahaa, joka perheelliselle aikuiselle 316 euroa ja sinkulle 314 euroa kuukaudessa. Tein kysymyksen myös siitä, että onko vastaanottokeskuksessa järjestetty suomen kielen opetusta. Selvisi, että Pudasjärven vastaanottokeskuksessa on koulu, jossa on opettaja ja suomen kieltä turvapaikanhakijat voivat opiskella kaksi kertaa viikossa yhteensä noin 5 tuntia. (Liite 1) Tämä suomen kielen opiskelu mahdollisuus on Pudasjärven vastaanottokeskuksen vetovoima turvapaikanhakijoille. (Laatikainen & Hyvärinen 2015.)

Kysyin työntekijöiltä, miten integrointi on järjestetty suomalaiseen yhteiskuntaan? (Liite1) Selvisi, että Pudasjärvellä turvapaikanhakijoita integroidaan yhteiskuntaan ja paikalliseen väkeen siten, että Pudasjärvellä järjestetään eri tilaisuuksia turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajille. Esimerkiksi ravintolapäivät ja erilaiset urheilutapahtumat ja turnaukset ovat suosittuja. Kansalaisopisto järjestää myös erilaisia harraste- ja käsityökerhoja sekä seurakunta järjestää eri tilaisuuksia turvapaikanhakijoille. Kirjastossa on myös eri tapahtumia ja liikunta- ja uimahallilla voi turvapaikanhakijat harrastaa uintia ja kuntosalia ja eri liikuntalajeja. Kysyin

vielä, että onko Pudasjärvellä saatavissa turvapaikanhakijoille koulutusta ja työtä selvisi, että Osao järjestää turvapaikanhakijoille ammatilliseen koulutukseen valmentavaa Valma-koulutusta. (Liite 1) Osa turvapaikanhakijoista käy toisilla paikkakunnilla yrityksissä töissä. He ovat itse kysymällä järjestäneet työpaikat. Osa turvapaikanhakijoista pääsee kotokoulun kautta työharjoitteluun paikallisiin yrityksiin ja turvapaikanhakijoita onkin ollut esimerkiksi kaupoissa apuna työssä. Jos kielitaito riittää, voi päästä ammatilliseen koulutukseenkin, esimerkiksi lähihoitajakoulutukseen. Työpaikat ovat turvapaikanhakijoilla yleensä julkisorganisaatioissa. Työtoiminta vastaanottokeskuksessa tuo turvapaikanhakijoiden päivään rytmiä ja sisältöä. Turvapaikanhakijoilla on itsellään useimmilla kova halu työhön ja kouluihin. Palveluista turvapaikanhakijat kaipaavat erityisesti LIDL-kaupan tuloa Pudasjärvelle. Ouluun turvapaikanhakijat tekevät joskus reissuja, jos jotain erityisempää on mielessä hankkia ja kirpputorit ovat siellä suosittuja. (Laatikainen & Hyvärinen 2015.)

Pudasjärvi on pieni paikkakunta, mutta toistaiseksi täällä on saatu järjestymään tarvittavat sosiaali- ja terveyspalvelut. Vastaanottokeskuksessa on oma sairaanhoitaja ja ostopalveluna tarvittaessa saa lääkärin hoitoa. Vastaanottokeskuksessa käy Oulusta kriisi- ja perhetyöntekijä. Pudasjärven terveyskeskuksesta ja Oulun yliopistollisesta sairaalasta saa myös tarvittaessa hoitoa. Turvapaikanhakijoilla on eniten trauma peräisiä mielenterveysongelmia. Tarvittaessa Oulusta saa kidutettujen tukea Oulun Diakonissalaitokselta. Myös vammaispalveluita turvapaikanhakijat käyttävät Pudasjärvellä jonkin verran. (Laatikainen, 2015.)

Kysyin vastaanottokeskuksen työntekijöiltä, että miten suomen kielen koulutus on järjestetty Pudasjärven vastaanottokeskuksessa ja, että mitä ongelmia on kieltenopiskelun ja työhön osallistumisen suhteen. He kertoivat, että Suomen kielen opiskelu on tärkeää turvapaikanhakijoille. Kielten opiskelua saisi olla enemmän tuntimääräisesti viikossa vastaanottokeskuksissa tarjolla. Pudasjärvellä pyritään järjestämään suomen kielen opetusta 2 kertaa viikossa noin 5 tuntia yhteensä. Monet turvapaikanhakijoista ovat luku- ja kirjoitustaidottomia ja silloin suomi voi olla heidän ensimmäinen kielensä, josta he saavat opetusta. Arjen ongelmina työhön osallistumiseen on turvapaikanhakijoiden kohdalla usein myös sellainen ongelma, että heillä ei ole Suomessa pankkitilejä, minne voisi maksaa palkan.

Useimmilla ei ole henkilötieto asiakirjojakaan, joten tilin avaaminen pankkiin on hankalaa. Myös ammattitutkintojen riittävyys Suomessa on ongelmana. Aikaisempien tutkintojen lisäksi tarvitaan Suomessa erilaisia lupia ja suomen kielen taitoa. Eikä suurimmalla osalla turvapaikanhakijoita ole ammattiakaan ollenkaan. Koulutus- ja työharjoittelupaikkojen lisääminen turvapaikanhakijoille tuo heitä lähemmäs suomalaisia ja paikallisia ihmisiä kohti. Pudasjärven turvapaikanhakijoista osa kulkee töissä yrityksissä. He lähtevät jopa Kemiin asti työhön ja ovat itse kysymällä saaneet töitä. Oma aktiivisuus työhön pääsemisessä on tärkeää. Pudasjärven vastaanottokeskuksen vetovoimana on suomen kielen opetus, jonne vielä pääsee, vaikka hakijoita on niin paljon. Suomen kielen osaaminen helpottaa työhön pääsyä. Osa turvapaikanhakijoista osallistuu vastaanottokeskuksen työtoimintaan, kuten siivoukseen. Osa kulkee työharjoitteluissa paikallisissa eri yrityksissä. Koska A-lupa on voimassa neljä vuotta, niin sinä aikana olisi hyvä saada kielikoulutusta ja ammatillista koulutusta, että kuluva aika ei menisi hukkaan. Turvapaikanhakijoilla ei ole monellakaan henkilöllisyyspapereita, joten pankissa on vaikea avata pankkitiliä. Tämä on konkreettinen ongelma työhön pääsy tilanteessa, kun Suomessa ei voi maksaa käteisenä palkkaa, vaan pitäisi olla tili jossain pankissa. Vastaanottorahat turvapaikanhakijat joutuvat ottamaan käteisenä rahana. Suomen kielen opetuksen lisääminen auttaa työelämään ja yhteisöön sopeutumisessa ja kiinni pääsemisessä. Myös henkilöllisyyspapereiden saaminen auttaa pankkitilin saamisessa, mikä auttaisi palkan maksussa. (Laatikainen 2015.)

Kysyin työntekijöiltä, että mitä turvapaikanhakijat tekevät vapaa-aikanaan ja mitä he harrastavat? Selvisi, että Pudasjärvellä on tarjolla kansalaisopistossa erilaisia kerhoja, joissa voi osallistua käsitöiden tekoon ja kielenopiskeluun. Pudasjärven uimahalli Puikkari tarjoaa uinti- ja kuntosalitiloja. Lisäksi Pudasjärvellä on liikuntahalli, missä voi harrastaa palloilua ja muita urheilulajeja. Kesällä jalkapallo on suosittu laji turvapaikanhakijoiden keskuudessa ja niinpä heillä on oma turneejoukkuekin. Kesäisin voi myös kalastaa. Kirjasto on myös suosittu ajanviettopaikka. Vastaanottokeskuksessa on omia kahvi- ja elokuvailtoja. He voivat pelata myös biljardia ja pingistä ja vastaanottokeskuksessa on oma kuntosali. Suosittua

ajanvietettä on myös tietokoneella olo ja playstation- pelit. Pudasjärvellä järjestetään erilaisia tapahtumia, missä paikalliset voi kohdata turvapaikanhakijoita ja maahanmuuttajia. Tällaisia tapahtumia ovat esimerkiksi ravintolapäivät, jossa keksäisin torilla laitetaan etnisiä ruokia. Samoin on kouluilla järjestetty erilaisia ruokiin tutustumistilaisuuksia. Kesällä on erilaisia turnee ja liikuntatapahtumia ja tanssikerhoja. Pudasjärven seurakunta järjestää myös erilaisia tilaisuuksia. Myös nuoret käyvät paikallisissa ravintoloissa perjantai-iltaisina. Kesällä Rajamaan ranta-alue on suosittu alue, jossa nuoret paljon oleilevat ja Suojalinnan urheilu-kentällä voi harrastaa liikuntaa ja jalkapalloa. (Taulukko 2). Pudasjärvellä voi siis harrastaa kaikenlaisia asioita, mutta täällä on kuitenkin tarpeeksi rauhallista ja sopuisaa asua. (Hyvärinen & Laatikainen 2015.)

Taulukko 4. Vastaanottokeskuksen työntekijöiden (N=2) käsityksiä kotoutumisesta.

Tarkastelu-ulottuvuus	Myönteistä	Kielteistä
Mistä maista Pudasjärvelle on tullut turvapaikanhakijoita ja kuinka paljon heitä on tullut?	Pudasjärvelle on tullut Irakista, Somaliasta, Afganistanista Venäjältä ja Ukrainasta ja Albaniasta turvapaikanhakijoita. Pudasjärvelle on tullut n. 150 henkilöä v. 2015.	Turvapaikanhakijoita on paljon ja heidän sijoittamisensa nopeasti voi olla vaikeaa.
Kuinka monta turvapaikkaa on mahdollista järjestää Pudasjärvelle?	Pudasjärvellä on asukaspaikkoja 180 vuoden 2016 loppuun mennessä.	Tiloja pitää vielä järjestellä ja remontoida.
Ovatko turvapaikanhakijat kotiutuneet Pudasjärvelle vai haakeutuvatko he isommille paikkakunnille?	Pudasjärvelle jää vuosittain asumaan n. 10 henkilöä.	Yleensä turvapaikanhakijat lähtevät asumaan isommille paikkakunnille, Oulun seudulle.
Onko turvapaikanhakijoita käännytetty pois Pudasjärveltä?	Ei yleensä ole käännytetty pois.	On jouduttu kuitenkin joskus käännyttämään turvapaikanhakijoita pois, kun oleskelulupaa ei ole saatu.
Onko turvapaikanhakijoille ollut helppoa järjestää asunto Pudasjärvelle?	On toistaiseksi saatu järjestettyä asunnot Pudasjärvelle jääneille turvapaikanhakijoille.	Vuokra-asuntotilanne on heikko Pudasjärvellä.

dasjärvelle, sen jälkeen, jos he ovat saaneet oleskeluluvan?		
Onko turvapaikanhakijoille ollut helppoa järjestää tulkkausapua kieliongelmissa?	On ollut helppoa saada tulkkausapua puhelimitse. Lain puitteissa tulkkausapua pitää järjestää virallisten asioiden hoidossa.	Vastaanottokeskuksen ulkopuolella ei ole paljon tulkkausapua saatavilla.
Miten turvapaikanhakijoiden toimeentulo on järjestetty Pudasjärven vastaanottokeskuksessa?	Turvapaikanhakijat saavat vastaanottorahaa n. 314 e/ hlö/kk. Asuminen on järjestetty vastaanottokeskuksessa.	Vastaanottorahan määrä pienenee jatkossa.
Onko Pudasjärvellä turvapaikanhakijoille järjestetty suomen kielen opetusta?	On järjestetty suomen kielen opetusta vastaanottokeskuksessa 2 kertaa viikossa ja on oma suomen kielen opettaja. Pudasjärven vastaanottokeskuksen vetovoimana on turvapaikanhakijoille mahdollisuus saada suomen kielen opetusta.	Suomen kielen opetusta voisi olla enemmänkin tarjolla. Tarvetta olisi enemmänkin suomen kielen opetukseen.
Miten integrointi suomalaiseseen yhteiskuntaan on onnistunut Pudasjärvellä?	Pudasjärvellä elämä on ollut rauhallista paikallisen väestön ja turvapaikanhakijoiden kesken. Erilaiset yhteiset tilaisuudet seurakunnissa ja kansalaisopistossa ja eri tapahtumissa ovat auttaneet turvapaikanhakijoita kotoutumaan Pudasjärvelle.	Ihmisten kielteinen asenne turvapaikanhakijoita kohtaan vaikeuttaa heidän sopeutumistaan yhteiskuntaan. Suomen kielen huono osaaminen vaikeuttaa työhön ja koulutukseen pääsemistä.
Onko turvapaikanhakijoille saatavissa työ- ja koulutusmahdollisuuksia Pudasjärvellä?	On saatavissa koulutusmahdollisuuksia Oulun seudun ammatinopistossa, kotokoulutuksessa ja Valma-koulutuksessa, työmahdollisuuksia on yrityksissä	Työhaluja turvapaikanhakijoilla on enemmän, kuin työtä on tarjolla. Suomen kielen osaamattomuus vaikeuttaa työn ja koulutuksen saamista, ja myös käytännön ongelma vaikeuttaa työnsaantia, kun ei

	ja julkisorganisaatioissa.	ole pankkitiliä, mihin maksetaan palkka turvapaikanhakijoille.
--	----------------------------	--

Vastaanottokeskuksen työntekijöiden mukaan Pudasjärvelle on tullut n. 150 turvapaikanhakijaa vuonna 2015. (Taulukko 4). Toistaiseksi Pudasjärvellä on onnistuttu asuttamaan kaikki tulijat vastaanottokeskuksen tiloihin. Tiloja lisätään 2016 vuoden loppuun mennessä. Uusia tiloja remontoidaan ja kunnostetaan. Pudasjärvelle jää vuosittain noin kymmenen turvapaikanhakijaa asumaan. Yleensä turvapaikanhakijat haluavat muuttaa isommille paikkakunnille asumaan. Isommilta paikkakunnilta turvapaikanhakijoiden on helpompi saada työtä ja koulutusta. Pudasjärveltä on harvemmin jouduttu käännyttämään pois entiseen kotimaahansa turvapaikanhakijoita. Tämä johtuu siitä, että turvapaikanhakija ei ole saanut oleskelulupaa Suomesta. Pudasjärvellä on vielä pystytty asuttamaan tänne asumaan jääneitä turvapaikanhakijoita, vaikka asuntojen vuokraustilanne on huono. Vastaanottokeskuksessa on ollut helppoa järjestää tulkkausapua turvapaikanhakijoille puhelimitse. Vastaanottokeskuksen ulkopuolella turvapaikanhakijoiden on vaikeaa saada tulkkausapua. Lain mukaan tulkkausapua turvapaikanhakijoille on järjestettävä virallisten asioiden hoidossa. Turvapaikanhakijat saavat 314 euroa yksintulevana vastaanottorahaa vastaanottokeskuksessa, jossa ei ole järjestetty ruokailua. Vastaanottoraha pienenee, jos vastaanottokeskuksessa järjestetään ruokailu. Turvapaikanhakijoille järjestetään Pudasjärven vastaanottokeskuksessa suomen kielen opetusta kaksi kertaa viikossa ja siellä on oma suomen kielen opettaja. Suomen kielen opetusta saisi olla turvapaikanhakijoille enemmänkin, mutta sen järjestäminen on vaikeaa. Pudasjärven vastaanottokeskuksen vetovoimana on mahdollisuus suomen kielen opiskeluun. Suomen kielen huono osaaminen vaikeuttaa koulutukseen ja työhön osallistumista turvapaikanhakijoilla. Turvapaikanhakijat ovat sopeutuneet hyvin asumaan Pudasjärvellä. Pudasjärvellä turvapaikanhakijoiden ja paikallisen väestön yhteiselo on ollut rauhallista ja maltillista. Yhteiset tapahtumat ja tilaisuudet paikallisen väestön kanssa ovat auttaneet turvapaikanhakijoita tutustumaan ja kotoutumaan Pudasjärvelle. Pudasjärvellä turvapaikanhakijan on mahdollista osallistua Valma-koulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen, jos kielitaito riittää. Myös kotokoulutusta on tarjolla. Työmahdollisuuksia turvapaikanhakijoilla on yrityksissä ja julkisorganisaatioissa. (Taulukko 4). Työhaluja turvapaikanhakijoilla on paljon, kun

heille vaan olisi työpaikkoja saatavilla. Lisäksi työn saanti turvapaikanhakijoilla helpottuisi, jos heillä olisi pankkitilit palkanmaksua varten. Suomessa turvapaikanhakijat eivät saa pankkitiliä, jos he eivät pysty todistamaan henkilöllisyyttään.

5.4 Vastaanottokeskuksen työntekijöiden käsityksiä elämäntilanteen muutoutumisprosessista

Vastaanottokeskuksen työntekijöiden käsityksiä turvapaikanhakijoiden elämäntilanteesta selvittelin haastatteluiden pohjalta (Liite 1) ja laadin niistä taulukon (Taulukko 5), josta käy ilmi, mitä työntekijät ajattelevat turvapaikanhakijoiden elämäntilanteesta ja miten turvapaikanhakijoiden arki sujuu vastaanottokeskuksessa.

Taulukko 5. Vastaanottokeskuksen työntekijöiden (N=2) käsityksiä elämähallinnan muotoutumisprosessista.

Tarkastelu-ulottuvuus	Myönteistä	Kielteistä
Miten ruokahuolto on järjestetty vastaanottokeskuksessa turvapaikanhakijoille?	Ostavat ruuat itse kaupasta ja myös laittavat itse ruokansa vastaanottokeskuksessa	Ei ole Lidl-kauppaa Pudasjärvellä, ruoka kalliimpaa muissa kaupoissa
Miten pyykinhuolto on vastaanottokeskuksessa järjestetty	Pesevät itse pyykkinsä	Vuorojen odottaminen
Miten siivous on järjestetty vastaanottokeskuksessa?	osallistuvat talon yhteisiin siivoustoimintoihin ja siivoavat itse omat huoneensa	Kaikki eivät halua osallistua yhteisiin siivoustoimintoihin
Mitä harrastusmahdollisuuksia on vastaanottokeskuksessa?	Turvapaikanhakijat voivat pelata eri pelejä vastaanottokeskuksessa esim. tietokonepelejä, pingistä, biljardia jne. On myös urheilujoukkueita ja kuntosalivuoroja ja kesäisin kalastusta.	Pudasjärvellä ei ole kaikkia harrastusmahdollisuuksia, kun on pieni paikkakunta.
Mitä muita vapaa-ajanvietto mahdollisuuksia on?	Vastaanottokeskuksessa järjestetään yhteisiä elokuva- ja kahvi-iltoja. Seurakuntien ja paikkakunnan eri tapahtumat ja tilaisuudet. Oulussa käydään retkillä.	Toivotaan lisää nuorille tarkoitettuja vapaa-ajanviettopaikkoja, koska niitä ei ole paljon.
Miten terveydenhuolto on järjestetty vastaanottokeskuksessa turvapaikanhakijoille?	Vastaanottokeskuksessa on oma sairaanhoitaja ja lääkäripalvelut järjestetään tarvittaessa sekä terveyskeskuksen palvelut ovat käytettävissä.	Mielenterveyteen liittyviä ongelmia ja sairauksia on paljon.
Miten turvapaikanhakijoihin suhtaudutaan Pudasjärvellä?	Yleensä kanssakäyminen on ollut rauhallista paikallisen väestön ja turvapaikanhakijoiden kesken. Turvapaikanhakijoihin voi tutustua erilaisten tilaisuuksien ja tapahtumien yhteydessä, mutta myös työssä ja koulutuksissa. Pelkoja tulisi vähentää yhteisten toimintojen avulla.	Ikävät uutiset julkisuudessa luovat ihmisiin pelkoja turvapaikanhakijoita kohtaan ja samoin turvapaikanhakijat voivat pelätä paikallisia ihmisiä ikävien julkisuuden uutisten vuoksi.
Miten oleskeluluvan odottaminen vaikuttaa turvapaikanhakijoihin?	Aika vastaanottokeskuksessa kannattaisi käyttää hyväksi siten, että opiskelee suomen kieltä ja eri asioita tai käy työssä, jos on mahdollista.	Oleskeluluvan saamisen pitkittyminen hermostuttaa ja lamaanuttaa turvapaikanhakijoita. Päätöksen saaminen voi kestää jopa 4 vuotta.

Miten vastaanottokeskuksen työntekijä voi auttaa turvapaikanhakijan elämänhallintaa?	Hän voi auttaa neuvomalla ja ohjaamalla turvapaikanhakijaa virallisten asioiden hoidossa ja mielekkääseen tekemiseen ohjaamisessa koulutuksen, työn ja vapaa-ajan suhteen.	Asiakkaita on paljon ja työntekijät ovat kiireisiä.
Mitä tulevaisuuden suunnitelmia on Pudasjärvellä turvapaikanhakijoiden varalle?	Turvapaikanhakijoista saadaan uutta työvoimaa ja väestöä Pudasjärvelle.	Suurin osa turvapaikanhakijoista ei jää Pudasjärvelle, vaan he lähtevät kasvukeskukseen asumaan.

Vastaanottokeskuksen työntekijöiden mukaan turvapaikanhakijoiden elämänhallintaan Pudasjärvellä vaikuttavia asioita ovat arjen askareiden tekeminen, harrastukset, suomen kielen opiskelu, oleskeluluvan järjestäminen, asunnon järjestäminen ja tulevaisuuden suunnitelmien järjestäminen. (Taulukko 5). Vastaanottokeskuksessa turvapaikanhakijat huolehtivat itse ruokansa ja ruokaostoksensa. He laittavat ruokaa vastaanottokeskuksen keittiöissä itselleen. Pudasjärvellä järjestetään etnisiä ruuanlaittoiltoja, joihin paikallinen väestö voi ottaa osaa. Näin eri maiden ruuat tulevat tutuksi pudasjärveläisille. Pyykki- ja siivoushuoltoon osallistuu jokainen turvapaikanhakija vuorollaan vastaanottokeskuksessa. Huoneensa turvapaikanhakijat siivoavat itse. Pudasjärven vastaanottokeskuksessa turvapaikanhakijat voivat viettää aikaa yhteisissä keskustelu- ja kahvi-illoissa. Sosiaalisia suhteita turvapaikanhakijat voivat luoda vastaanottokeskuksessa pelaten ja osallistuen eri tapahtumiin. Pudasjärven vastaanottokeskuksessa on sairaanhoitajan ja tarvittaessa lääkärin palvelut saatavilla turvapaikanhakijoille. Myös terveyskeskuksen ja Oulun yliopistollisen sairaalan palvelut ovat saatavilla turvapaikanhakijoille. Koska mielenterveysongelmia turvapaikanhakijoilla on paljon, käy kriisityöntekijä Pudasjärven vastaanottokeskuksessa tarvittaessa. Kanssakäyminen paikallisten ihmisten ja turvapaikanhakijoiden kesken on ollut Pudasjärvellä rauhallista ja turvapaikanhakijoihin ollaan totuttu viime vuosien aikana. Turvapaikanhakijat ja paikallinen väestö ovat tutustuneet toisiinsa eri tapahtumissa ja tilaisuuksissa. Turvapaikanhakijat ovat integroituneet yhteiskuntaan myös koulutuksen ja työn kautta. Julkisuuden ikävät uutiset turvapaikanhakijoista aiheuttavat ihmisille pelkoja ja ennakkoluuloja. Turvapaikanhakijat leimataan helposti rikollisiksi. Myös

turvapaikanhakijat pelkäävät suomalaisia, koska vastaanottokeskuksiin on järjestetty hyökkäyksiä. Pelkoja ja ennakkoluuloja ihmisten kesken vähentävät normaali kanssakäyminen eri tapahtumissa ja tilaisuuksissa sekä koulutuksissa ja työssä. Turvapaikanhakijat voivat joutua odottamaan oleskeluluvan saamista jopa neljä vuotta vastaanottokeskuksessa. Aika käy silloin pitkäksi ja turvapaikanhakijat kokevat itsensä levottomaksi ja hermostuneeksi. Odotusaika vastaanottokeskuksessa kannattaisikin käyttää siten hyväksi, että turvapaikanhakija opiskelee suomen kieltä tai yrittää saada töitä. Vastaanottokeskuksen työntekijät voivat auttaa turvapaikanhakijoita ohjaamalla ja neuvomalla heitä virallisten asioiden hoidossa ja koulutukseen, työhön ja vapaa-aikaan liittyvissä asioissa. Turvapaikanhakijoiden toivotaan jäävän asumaan Pudasjärvelle, koska heistä saadaan uusia asukkaita ja työntekijöitä pienelle paikkakunnalle. Usein kuitenkin turvapaikanhakijat hakeutuvat asumaan isommille paikkakunnille ja Oulun seudulle, koska siellä on paremmat koulutus ja työ mahdollisuudet. Uusia turvapaikanhakijoita tulee tulevaisuudessakin Suomeen, koska maailmassa on aina sotia ja inhimillistä hätää, jota ihmiset pakenevat kotimaistansa. Suomi on suosittu maa turvapaikanhakijoiden keskuudessa.

6. POHDINTA

Opinnäytetyöni aiheena oli turvapaikanhakijoiden elämänhallinta ja kotoutuminen Pudasjärvelle. Olen tehnyt selvityksen Pudasjärven vastaanottokeskuksesta. Aiheena opinnäytetyöni on ollut ajankohtainen, koska tänä vuonna on tullut niin paljon turvapaikanhakijoita Suomeen. Pudasjärven vastaanottokeskus on toistaiseksi löytänyt tarvittavat tilat suurelle määrälle tulijoita. Tänä vuonna turvapaikanhakijoita on tullut toistasataa ihmistä Pudasjärvelle. Tiloja on pitänyt hankkia lisää Osao:n asuntolatiloista. Pudasjärvellä on turvapaikanhakijoihin toistaiseksi suhtauduttu rauhallisesti, eikä pahempia konflikteja paikallisväestön kanssa ole tapahtunut. Tietämättömyys turvapaikanhakijoista ja maahanmuuttajista on lisännyt pelkoja ja epäluuloja. Nykyisin vastaanottokeskuksia ei enää uskalleta sijoittaa paikkakunnille, missä ei ole poliisiasemaa ja poliiseja saatavilla lähistöllä. Ikävät uutiset rikoksista ovat leimanneet heti kaikki turvapaikanhakijat ja maahanmuuttajat rikollisiksi. Rikostapahtumat ovat olleet kuitenkin vain yksittäisiä tapauksia, eikä niitä ole voinut siten yhdistää kaikkiin turvapaikanhakijoihin ja maahanmuuttajiin. Eri kulttuureihin tutustuminen on onnistuessaan rikastuttanut ja elävöittänyt elämää pienessä kaupungissa Pudasjärvellä. Turvapaikanhakijat ovat työllistäneet paikallisia ihmisiä, koska vastaanottokeskuksiin on tarvittu työntekijöitä eri työtehtäviin. Myös elinkeinoelämä ja yritykset ovat saaneet lisää asiakkaita turvapaikanhakijoista ja maahanmuuttajista. Tosin nuoret turvapaikanhakijat ja maahanmuuttajat ovat usein muuttaneet isommille paikkakunnille. Jonkun verran turvapaikanhakijoita on jäänyt myös pysyvästi asumaan Pudasjärvelle, noin kymmenkunta ihmistä vuodessa. Heille on vielä löytynyt asunnot kaupungista ja heidän kotoutumisensa on voinut alkaa. Haastattelemieni nuorten turvapaikanhakijoiden mielessä on ollut pysyvän oleskeluluvan saaminen Suomeen ja sitä kautta elämän jatkaminen, työn saaminen ja perheen perustaminen Suomeen. Suomen kielen opiskeluun turvapaikanhakijoilla on ollut innokkuutta. Monesti kieltä osaamalla turvapaikanhakija ovat päässeet töihin ja osalliseksi suomalaiseen yhteiskuntaan. Haastateltavani ovat kertoneet harrastavansa vastaanottokeskuksessa yhdessäoloa kerhoissa ja liikuntaa sekä ruuanlaittoa. He eivät olleet vielä opiskelleet suomen kieltä. He haluaisivat kovasti oppia ja aloittaa opiskelemaan suomea. Työtä ja koulutusta he eivät olleet vielä saaneet Pudas-

järveltä, mutta toiveissa nämä asiat olivat heillä kuitenkin. Haastateltavani turvapaikanhakijat eivät ole halunneet palata entisiin kotimaihinsa, koska olivat lähteneet sieltä pakoon sotaa ja epävarmoja oloja. Suomen ja Pudasjärven turvapaikanhakijat ovat kokeneet rauhalliseksi ja mukavaksi paikaksi asua. Opinnäytetyön tekeminen on avartanut tietämystäni turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien asioista. Sosiaalialan ammattilaisten on hyvä tietää asioita turvapaikanhakijoiden elämästä ja vastaanottokeskusten toiminnasta. He voivat siten työssään toimiessaan ehkäistä paikallisten suomalaisten ihmisten pelkoja ja ennakkoluuloja liittyen turvapaikanhakijoihin ja maahanmuuttajiin. Yhteistyö eri viranomaisien kanssa, etenkin poliisin kanssa auttaa ylläpitämään rauhaa ja järjestystä yhteiskunnassa. Maahanmuuttajista osa on alkanut yrittäjiksi, että he työllistyisivät. Maahanmuuttajia voi olla eri taustoista ja syistä lähteneitä ja Suomeen tulleita. Suomen lain mukaan turvapaikanhakijoilla on oikeus majoitukseen, sosiaali- ja terveyspalveluihin ja huolenpitoon. Pudasjärvellä on saatavilla riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä vammaispalvelut ja yksityiset palvelut. Maahanmuuttajainaisilla ei ole usein ollenkaan koulutusta ja lasten kouluja pidetään huonompana kuin kantasuomalaisten kouluja. Maahanmuuttaja lasten asenne kouluun on kuitenkin myönteisempi. (Opetushallitus 2015, 1). Maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat sairastavat enimmäkseen mielenterveys- ja traumaperäisiä sairauksia. Suomen kielen osaaminen on auttanut turvapaikanhakijoita integroitumaan työelämään ja yhteiskuntaan. Kirjallisuutta ja tutkimustietoa turvapaikanhakijoista ja maahanmuuttajista ei ole vielä kovin paljoa saatavilla. Suomessa ilmiö pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden tulemisesta suurin määrin maahamme on ollut suhteellisen uutta. Jatkotutkimuksia voisi tehdä, vaikka eri kulttuurista tulevien ihmisten yhteensulautumisesta, yhteiselosta ja elinkeinoelämän vilkastumisesta suomalaisessa yhteiskunnassa. Opinnäytetyöni kysymyksiin olen saanut vastaukset vastaanottokeskuksen työntekijöiltä ja turvapaikanhakijoilta. Vastaukset olen kirjoittanut tekstiksi ja tulokset olen selvittänyt haastattelu kysymysten pohjalta. Lopuksi olen tehnyt johtopäätökset. Turvapaikanhakijat ovat viihtyneet Pudasjärvellä ja ovat olleet tyytyväisiä Suomeen saapumisestaan.

LÄHTEET

Blomberg, S. 2008. Noviisiopettajana peruskoulussa. Aloittelevien opettajien autenttisia kokemuksia ensimmäisestä opettajavuodesta. Helsingin Yliopisto. Käytätymistieteellinen tiedekunta.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 5.painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Forsander, A., Ekholm, E., Hautaniemi, P., Abdullahi, A., Alitolppa-Niitamo, A., Kyntäjä, E. & Quoc Cuong. N. 2001. Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Helsinki: Yliopistopaino.

Hasan,S & Al Kaabi, M. Pudasjärven vastaanottokeskus. Turvapaikanhakijoiden haastattelukysymykset. 30.11.2015.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 15.-17. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hyvärinen, J & Laatikainen, K. Pudasjärven vastaanottokeskus. Työntekijöiden haastattelu. 30.11.2015.

Kaarela, A. 2015. Pakolaisista tullut nopeasti osa Pudasjärven arkea. Suome-maa. 9.9.2015.

Kananen, Jorma & Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja –sarja. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy.

Keskimäki, I., Nykänen, E. & Kuusio, H. 2014. Paperittomien terveyspalvelut Tampere: Juvenes-Print- Suomen Yliopistopaino Oy.

Kieli iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990–2014. Tilastokeskus. Viitattu 15.1.2016 <http://pxnet2.stat.fi>.

Kotouttaminen 2016. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 18.03.2016 <http://www.kotouttaminen.fi>.

Kotouttamisohjelma 2016-2019. Oulunkaari. Viitattu 18.03.2016 <http://www.oulunkaari.org/utajarvi/kokous/20151128-13-1.PDF>.

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta 17.06.2011/746.

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 09.04. 1999/493.

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta 22.05.2015/674.

Lasonen, J. & Halonen, M. 2009. Kulttuurien välinen osaaminen koulutuksessa ja työelämässä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Maahanmuuttajaoppilaat ja koulutus. Tutkimus oppimistuloksista, koulutusvalinnoista ja työllistämisestä 2008. Opetushallitus. Viitattu 26.02.2016 <http://www.oph.fi>.

Maahanmuuttajapalvelut. Oulunkaari. Viitattu 2.12.2015 <http://www.oulunkaari.com>.

Maahanmuutto/turvapaikanhakijat 2016. Intermin. Viitattu 18.03.2016 <http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat>.

Maahanmuuttotyö 2016. Pudasjärvi. Viitattu 15.02.2016 <http://www.pudasjarvi.fi/asukkaille/maahanmuuttajat>.

Perusasteen jälkeisen tutkintotavoitteisen koulutuksen vieraskieliset opiskelijat koulutussektoreittain äidinkielen mukaan 2007. Tilastokeskus. Viitattu 15.01.2016 <http://www.stat.fi>.

Pitkänen, P. 2006. Etninen ja kulttuurinen monimuotoisuus viranomaistyössä. Helsinki: Edita Prima Oy.

Pitkänen, P. (toim.). 2011. Kulttuurien kohtaamisia arjessa. Tampere: Osuus-kunta Vastapaino.

Ruusuvuori, J. & Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Suomen kielen oppimateriaalit tehokäyttöön 2015. Opetushallitus. Viitattu 30.11.2015 <http://www.oph.fi>.

Suomesta turvapaikan hakeminen 2015. Migri. Viitattu 5.11.2015 <http://www.migri.fi>.

Suomesta vastaanottoraha 2016. Migri. Viitattu 09.03.2016 <http://www.migri.fi>.

Syntymävaltio iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990 - 2014. Tilastokeskus. Viitattu 15.01.2016 <https://tilastokeskus.fi>.

Söderling, I. 1997. Maahanmuuttoasenteet ja elämänhallinta. Helsinki: Väestöntutkimuslaitos, Väestöliitto.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11. uudistettu painos. Vantaa: Hansaprint Oy.

Turvapaikanhakijan asema Suomessa 2015. Pakolaisneuvonta ry. Viitattu 24.11.2015
<http://www.pakolaisneuvonta.fi>.

Turvapaikanhakijoiden sosiaaliturva ja palvelut Suomessa 2015. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 3.12.2015 <http://stm.fi/turvapaikanhakijoiden-palvelut>.

Turvapaikanhakijoiden terveys- ja sosiaalipalvelut 2015. Terveystieteiden tutkimuslaitos. Viitattu 3.12.2015 <https://www.thl.fi>.

Turvapaikka Suomesta ja työnteko-oikeus 2015. Migri. Viitattu 5.11.2015
<http://www.migri.fi>.

Ulkomaalaislaki 30.04.2004/301.

Urpola, S. 2000. ”Pakolaisuus on kuin syntyisi uudelleen”. Vastaanottokeskus turvapaikanhakijan elämänhallinnan tukijana. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu –tutkielma.

Uussuomalaisen sijoittuminen työelämään 2016. MOT. Viitattu 15.01.2016
<https://mot.kielikone.fi/finelib/netmot.shtml>.

Väestö kielen mukaan sekä ulkomaan kansalaisten määrä ja maa-pinta-ala alueittain 1980–2013 . Tilastokeskus. Viitattu 15.1.2016 <http://pxnet2.stat.fi>.

Väestö: Väestönmuutokset. Tilastokeskus. Viitattu 15.01.2016 <https://tilastokeskus.fi>.

Välimaa, M. Tutkimus: Suomalaiset opettajat suosivat maahanmuuttajaoppilaita arvosanoissa. Helsingin uutiset. 19.08.2015.

LIITTEET

- Liite 1. Vastaanottokeskuksen työntekijöiden haastattelukysymykset
- Liite 2 Turvapaikanhakijoiden haastattelukysymykset

Liite 1

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset vastaanottokeskuksen työntekijöille

- Mistä maista pakolaisia tulee Pudasjärvelle?
- Kuinka paljon pakolaisia on tullut tänä vuonna?
- Kuinka monta turvapaikkaa on mahdollista järjestää Pudasjärven vastaanottokeskuksessa?
- Kuinka paljon pakolaisia on tullut Pudasjärvelle yhteensä siitä saakka, kun vastaanottokeskus on aloittanut toimintansa vuodesta 2008 lähtien?
- Ovatko turvapaikanhakijat kotiutuneet Pudasjärvelle vai hakeutuivatko he yleensä isommille paikkakunnille?
- Onko turvapaikanhakijoita käännytetty pois Pudasjärveltä, että oleskelulupaa ei ole saatu?

Mikä on turvapaikanhakijoiden työ- ja koulutustilanne ja mitä harrastuksia ja vapaa-ajan toimia heillä on?

- Onko turvapaikanhakijoille ollut helppo järjestää asuntoja?
- Onko ollut helppo järjestää tulkkausapua kieliongelmissa?
- Miten turvapaikanhakijoiden toimeentulo on järjestetty?
- Onko järjestetty suomenkielenopetusta aikuisille?
- Miten integrointi suomalaiseen yhteiskuntaan on onnistunut?
- Onko maahanmuuttajille saatavissa työ- ja koulutusmahdollisuuksia Pudasjärvellä?

Liite 2

- Turvapaikanhakijoiden haastattelut
- Opinnäytetyön tutkimuskysymykset turvapaikanhakijoille ja maahanmuuttajille/ These are my questions to you about my studies

Oletko viihtynyt täällä Pudasjärvellä? / Have you enjoyed your time here in Pudasjärvi?

- Kyllä/ Yes
 - Ei/ No
 - Miksi? / Why?
- Oletko saanut suomen kielen koulutusta? Do you have Finnish language education?
 - Kyllä/ Yes
 - Ei/ No
- Oletko saanut koulutusta Pudasjärvellä? Do you have education in Pudasjärvi?
 - Kyllä/ Yes
 - Ei/ no
 - Mitä koulutusta? What education?
- Sukupuolesi on You are
 - Mies/ man
 - Nainen/ woman
- Kuinka vanha olet? How old are you?
 - 0-15
 - 15- 25
 - 25- 40
 - 40-60
 - 60-80
- Oletko saanut työtä Pudasjärveltä? Do you have work here in Pudasjärvi?
 - Kyllä/ Yes
 - Ei/ No
 - Mitä työtä? / What work?
- Onko sinulla vapaa-ajan harrastuksia? Do you have hobbies here in Pudasjärvi?
 - Kyllä/Yes
 - Ei/ No
 - Mitä? What hobbies?
- Oletko tyytyväinen elämääsi Suomessa ja haluatko jäädä tänne Pudasjärvelle asumaan? Are you happy living here in Finland and do you want to stay here in Pudasjärvi?
 - Kyllä/ Yes
 - Ei/ No
 - Miksi? / Why?
- Haluatko palata takaisin kotimaahasi? Do you want to go back to your own country?
 - Kyllä/ Yes
 - Ei/No
 - What wishes do you have and what services you want here in Pudasjärvi?

